

Een betere terugkeer in de maatschappij
De uitvoering van STP en proefverlof in de praktijk

Samenvatting

Aanleiding

Het huidige overheidsbeleid geeft aan dat het, in het kader van de resocialisatie van de jongere en de reïntegratie in de maatschappij, van belang is dat de begeleiding van jongeren na strafrechtelijk verblijf in een justitiële jeugdinstelling (JJI) wordt voortgezet. Het Scholings- en Trainingsprogramma's (STP), dat in 2001 is vastgelegd in de Beginselenwet justitiële jeugdinstellingen, is een instrument dat een geleidelijke overgang van de JJI naar de vrije maatschappij mogelijk maakt. Op verzoek van de Minister van Justitie heeft de Inspectie jeugdzorg in 2005 bij de JJI's onderzoek gedaan naar de uitvoering van STP's van strafrechtelijk geplaatste jongeren.

Voor het onderzoek heeft de inspectie de volgende vraag geformuleerd:

“Wat is het resultaat voor de jongeren van de inzet van STP's?”

Met 'het resultaat voor de jongeren' bedoelt de inspectie resultaten ten aanzien van verschillende leefgebieden die van belang zijn voor de ontwikkeling van jongeren. Bij 'de inzet van de STP's' richt de inspectie zich op de doelgerichtheid van de programma's en de samenwerking tussen de JJI's en de volgende, voor de realisatie van STP belangrijke, instanties: de (jeugd)reclassering, de Raad voor de Kinderbescherming en een aantal aanbieders van STP-programma's. Omdat bij aanvang van het onderzoek is aangegeven dat de beperkte instroom van jongeren in STP's een knelpunt is, heeft de inspectie de vraag of een jongere in aanmerking komt voor een STP expliciet in dit onderzoek betrokken.

Belangrijkste bevindingen en beoordeling van de aangetroffen situatie

De inspectie is van mening dat op individueel vlak goede resultaten met het STP worden behaald. Wanneer STP's worden gerealiseerd bereiken jongeren concrete resultaten met betrekking tot wonen en werk of school. Deze factoren vergroten de kans voor de jongeren op een succesvolle terugkeer in de maatschappij. Bij de realisatie van individuele STP's is de inspectie van mening dat de professionaliteit van het handelen van de JJI's meer dan voldoende is. Zij zetten het instrument STP planmatig in, als onderdeel van het traject van gesloten behandeling naar open behandeling naar terugkeer in de maatschappij.

Momenteel nemen echter nog te weinig jongeren daadwerkelijk aan een STP deel. Dit komt deels door dat de JJI's en hun ketenpartners nog bezig zijn om het STP goed in te bedden en te borgen en deels door praktische knelpunten. De belangrijkste hiervan is een kort strafresistant bij detentiejongeren, waardoor weinig detentiejongeren in aanmerking komen voor een STP. Maar ook praktische en financiële problemen rond het plaatsen van jongeren op school en het verkrijgen van een uitkering bemoeilijken de uitvoering. Tevens speelt mee dat jongeren voor aanvang van het STP vaak buiten de eigen regio verblijven. Dit komt enerzijds omdat de betrokken partijen de mogelijkheden voor regionale overplaatsing niet benutten en anderzijds omdat niet in elke regio voldoende plekken van zowel opvang als behandeling voorhanden zijn.

Er zijn echter ook oorzaken in het handelen van de JJI's en hun samenwerkingspartners die de realisatie van het STP in de weg staan. De realisatie van een STP hoort een gezamenlijke verantwoordelijkheid te zijn van de JJI, de (jeugd)reclassering en de Raad voor de Kinderbescherming. In de praktijk geven deze laatste twee partijen echter onvoldoende tot geen invulling aan de eigen taken en verantwoordelijkheden, zoals de begeleiding en het toezicht op de jongere door de (jeugd)reclassering en de afstemming en informatievoorziening van het proces door de Raad voor de Kinderbescherming. De samenwerkende partijen spreken elkaar hier niet op aan, men accepteert van elkaar dat zaken niet gebeuren. De inspectie is dan ook van oordeel dat in de samenwerking nog onvoldoende professioneel wordt gehandeld. Als gevolg hiervan is het gezamenlijk handelen van de verschillende betrokken partijen onvoldoende gericht op het (beoogde) resultaat van het STP. Daardoor zijn de resultaten van de inzet van het instrument STP als middel om een betere terugkeer in de maatschappij van de jongere te bevorderen, momenteel nog onvoldoende.

Aanbevelingen

Omdat het STP een instrument is dat concreet invulling geeft aan een betere terugkeer in de maatschappij, is het van belang ervoor te zorgen dat het aantal STP's in de toekomst toeneemt. Dit is volgens de Inspectie jeugdzorg mogelijk als knelpunten die de realisatie van STP's belemmeren worden opgelost. Hiertoe heeft de Inspectie jeugdzorg aanbevelingen aan de Minister van Justitie en de uitvoerende partijen gedaan.

De aanbevelingen *aan de Minister van Justitie* hebben betrekking op:

- Het zorgdragen dat jongeren het STP ook als bijzondere voorwaarde na hun detentie opgelegd kunnen krijgen.
- Het verbeteren van de aansluiting tussen de strafrechtelijke keten en Bureau Jeugdzorg voor die jongeren die na afsluiting van een STP nog extra zorg nodig hebben.
- Het bepalen welke partijen, op welke wijze, betrokken dienen te zijn bij de begeleiding van de jongeren tijdens en na het STP.
- Het aanspreken van de JJI's en hun samenwerkingspartners op het invullen en uitvoeren van hun wettelijke taken en verantwoordelijkheden.
- Het, samen met de Minister van Onderwijs en de Minister van Sociale zaken, wegnemen van knelpunten rond het realiseren van geschikte scholing en inkomen tijdens het STP.

De aanbevelingen *aan de uitvoerende partijen* zijn gericht op:

- Het nemen van maatregelen om het STP een duidelijk onderdeel te maken van het traject dat een jongere gedurende het verblijf in de JJI doorloopt.
- Het zorgdragen voor een betere regionale spreiding.
- Het zicht krijgen op juiste aantallen beoogde en afgeronde STP's en het evalueren van de programma's.

Inhoudsopgave

Hoofdstuk 1	Aanleiding tot het onderzoek.....	7
Hoofdstuk 2	Opzet van het onderzoek.....	9
2.1.	Vraagstelling.....	9
2.2.	Werkwijze inspectie.....	9
2.3.	Beoordeling van de aangetroffen situatie.....	10
Hoofdstuk 3	Doel, inhoud en omgeving van het STP.....	11
3.1.	Het wettelijk kader van STP en proefverlof.....	11
3.2.	Wettelijke mogelijkheden voor nazorg na het STP.....	12
3.3.	De terugkeer in de maatschappij: Ontwikkelingen rond nazorg.....	13
Hoofdstuk 4	Instroom in STP's.....	15
4.1.	Wettelijk kader en verwachting Inspectie jeugdzorg.....	15
4.2.	Bevindingen.....	15
4.3.	Analyse.....	18
Hoofdstuk 5	De uitvoering van het STP.....	19
5.1.	Wettelijk kader en verwachtingen Inspectie jeugdzorg.....	19
5.2.	Bevindingen.....	19
5.3.	Analyse.....	22
Hoofdstuk 6	Invulling van verantwoordelijkheden en samenwerking.....	23
6.1.	Wettelijk kader en verwachtingen Inspectie jeugdzorg.....	23
6.2.	Bevindingen.....	23
6.3.	Analyse.....	26
Hoofdstuk 7	Beoordeling van de aangetroffen situatie.....	27
7.1.	Beoordelingskader.....	27
7.2.	Beoordeling professionaliteit van het handelen.....	27
7.3.	Beoordeling resultaat voor de jongere.....	28
7.4.	Eindoordeel.....	29
Hoofdstuk 8	Aanbevelingen.....	31
Aan de Minister van Justitie.....		31
Aan de Dienst Justitiële Inrichtingen.....		32
Aan de uitvoerende partijen.....		32
Bijlage 1	Samenvattingen van de 6 inrichtingsrapporten.....	35
Bijlage 2	Uitgewerkte vraagstelling praktijkonderzoek.....	41
Bijlage 3	Overzicht van geraadpleegde informatiebronnen.....	43
Bijlage 4	Toetsingskader.....	45

Hoofdstuk 1 Aanleiding tot het onderzoek

Op verzoek van de Minister van Justitie heeft de Inspectie jeugdzorg in 2005 bij de JJI's onderzoek gedaan naar de uitvoering van STP's en proefverlof ¹ voor strafrechtelijk geplaatste jongeren ². Het ministerie heeft aangegeven de resultaten van het onderzoek te willen gebruiken om eventuele belemmeringen tussen de ketenpartners rondom het STP weg te nemen, en om het aantal jongeren dat aan een STP deelneemt te verhogen.

Met dit onderzoek stelt de inspectie zich tot doel inzicht te verkrijgen in de doelgerichtheid van de programma's en in de samenwerking tussen de betrokken partijen (ketenpartners). Hiertoe is bij de uitvoering van het onderzoek door de inspectie specifiek aandacht besteed aan de samenwerking tussen de JJI's en haar ketenpartners: de (jeugd)reclassering, de Raad voor de Kinderbescherming en een aantal aanbieders van STP-programma's.

Dit rapport bevat de bevindingen van het onderzoek. De opbouw van het rapport is als volgt. Hoofdstuk 2 beschrijft de opzet van het onderzoek en de daarbij gehanteerde werkwijze. Voordat de inspectie de bevindingen van het onderzoek presenteert wordt in hoofdstuk 3 eerst aangegeven in welke context het STP plaats vindt door het doel, de inhoud en de omgeving van het STP te schetsen. Hoofdstuk 4 gaat over de instroom in STP's, hoofdstuk 5 beschrijft de uitvoering van het STP en hoofdstuk 6 gaat over de invulling van verantwoordelijkheden en de samenwerking. Vervolgens bevat hoofdstuk 7 de beoordeling van de aangetroffen situatie. Het rapport sluit af met de aanbevelingen in hoofdstuk 8.

De bijlagen gaan meer in detail in op de bevindingen uit de verschillende inrichtingsrapporten en de zaken die daaraan ten grondslag liggen.

¹ Omdat in de praktijk de uitvoering van proefverlof hetzelfde vorm wordt gegeven als een STP is in het kader van dit onderzoek proefverlof beschouwd als een STP voor jongeren met een lange PIJ-maatregel. Daar waar gesproken wordt over STP wordt tevens proefverlof bedoeld.

² STP's voor niet-strafrechtelijk geplaatste jongeren zijn niet in het onderzoek betrokken.

Hoofdstuk 2 Opzet van het onderzoek

2.1. Vraagstelling

In het onderzoek staat de uitvoering van de STP's van strafrechtelijk geplaatste jongeren centraal. Hierbij kijkt de inspectie naar het handelen van de bij de STP's betrokken JJI's en hun ketenpartners in deze. Hierbij heeft de inspectie de volgende vraag voor het onderzoek geformuleerd:

“Wat is het resultaat voor de jongeren van de inzet van STP's?”

Met 'het resultaat voor de jongeren' bedoelt de inspectie resultaten ten aanzien van verschillende leefgebieden die van belang zijn voor de ontwikkeling van jongeren (vaste woonplek, school of werk en een zinvolle vrijetijdsbesteding/ sociaal netwerk). Bij 'de inzet van de STP's' richt de inspectie zich op de doelgerichtheid van de programma's en de samenwerking tussen de betrokken partijen.

Tijdens de voorbereiding van het onderzoek bleek dat de beperkte instroom van jongeren in STP's een knelpunt is. Om zicht te krijgen op mogelijke oorzaken van deze beperkte instroom heeft de inspectie de vraag of een jongere in aanmerking komt voor een STP expliciet in dit onderzoek betrokken.

Het praktijkonderzoek bij de JJI's heeft zich vervolgens gericht op de instroom en uitvoering van STP's. De uitgewerkte vraagstelling van dit praktijkonderzoek is opgenomen in bijlage 2.

2.2. Werkwijze inspectie

In de eerste fase van het onderzoek heeft de Inspectie jeugdzorg allereerst het geldende beleid voor de STP's bij de Dienst Justitiële Inrichtingen (DJI) van het Ministerie van Justitie opgevraagd. Daarnaast heeft de inspectie de landelijk geldende protocollen opgevraagd, waarin de samenwerkingsafspraken tussen de JJI's, de (jeugd)reclassering en de Raad voor de Kinderbescherming zijn weergegeven.

Voorafgaand aan het praktijkonderzoek bij de JJI's heeft de inspectie op landelijk niveau gesprekken gevoerd met vertegenwoordigers van DJI, de Raad voor de Kinderbescherming, de MO-groep en Reclassering Nederland. Deze gesprekken hadden als doel een beeld te verkrijgen van de ervaringen met het STP en eventuele knelpunten. De resultaten van deze gesprekken heeft de inspectie meegewogen in dit landelijk rapport.

Voor de uitvoerende praktijk geldt dat het Ministerie van Justitie en de DJI van dit ministerie het beleid vaststellen, en dat alle inrichtingen ditzelfde beleid uitvoeren. Daarom is er in dit onderzoek voor gekozen om het praktijkonderzoek niet bij alle maar bij een beperkt aantal JJI's uit te voeren. Om een representatief beeld van de uitvoering te kunnen geven, is ervoor gekozen het toezicht uit te voeren bij zes JJI's, verdeeld over de zes regio's waarin DJI de JJI's heeft ingedeeld. Bij de keuze is rekening gehouden met een evenwichtige verdeling over het land van behandel- en opvanginrichtingen.

Dit heeft er toe geleid dat in de tweede fase de inspectie onderzoek verricht heeft naar de uitvoering van het STP in de praktijk bij de volgende zes JJI's: De Heuvelrug, Teylingereind, 't Poortje, De Doggershoek, Den Hey-Acker en Ren tray. In dit kader heeft de inspectie interviews gehouden met medewerkers van: de JJI's, de (jeugd)reclassering, programma-aanbieders van STP's en de Raad voor de Kinderbescherming. Tevens heeft de inspectie dossiers van de JJI's geanalyseerd met betrekking tot de instroom in het STP en met betrekking tot de uitvoering van het STP. De samengevatte bevindingen van de zes onderzochte inrichtingen staan in bijlage 1

Een overzicht van alle geraadpleegde documenten en personen is opgenomen in Bijlage 3.

2.3. Beoordeling van de aangetroffen situatie

Om de aangetroffen situatie te kunnen beoordelen heeft de inspectie een toetsings- en beoordelingskader opgesteld, op basis waarvan zij uitspraken kan doen over 1) *de professionaliteit van het handelen* met betrekking tot de doelgerichtheid van de STP-programma's en de samenwerking van de inrichting en haar ketenpartners; en 2) over *het resultaat van het handelen met betrekking tot de ontwikkeling van de jongere*.

Bij de opstelling van het toetsingskader is uitgegaan van de van toepassing zijnde wet- en regelgeving, de door betrokken partijen gehanteerde protocollen en reglementen. Het beoordelingskader is vervolgens van dit toetsingskader afgeleid.

Het toetsings- en beoordelingskader is opgenomen in bijlage 4 van dit rapport.

Hoofdstuk 3 Doel, inhoud en omgeving van het STP

3.1. Het wettelijk kader van STP en proefverlof

Eén van de uitgangspunten in *het jeugdstrafrecht* is dat elke strafrechtelijke interventie mede in het teken moet staan van de opvoeding van de jongere. Daarnaast zijn de resocialisatie van de jongere en de reïntegratie in de maatschappij belangrijke uitgangspunten als de jongere in het kader van een straf of maatregel in een JJI wordt geplaatst. Dit uitgangspunt komt tot uitdrukking in de algemene notie in het jeugdstrafrecht dat bij de tenuitvoerlegging van een straf of maatregel de jongere zo min mogelijk uit de samenleving moet worden onttrokken. Het scholings- en trainingsprogramma (verder STP genoemd) en proefverlof zijn uit deze notie voortgekomen.

In de *Beginselenwet justitiële jeugdinrichtingen* die sinds 1 september 2001 van kracht is, is het STP opgenomen als een variant op de tenuitvoerlegging van vrijheidsstraffen en vrijheidsbenemende maatregelen in een inrichting. Daarnaast is in deze wet ook het proefverlof opgenomen. Het proefverlof is bedoeld voor die jongeren die een PIJ-maatregel (Plaatsing In een Jeugdinrichting) opgelegd hebben gekregen wegens een gebrekkige ontwikkeling of ziekelijke stoornis van de geestesvermogens. Wat inhoud betreft vertoont dit proefverlof echter grote gelijkenis met het STP. Naar aanleiding van de evaluatie³ van de beginselenwet is de Minister van Justitie van plan het onderscheid tussen STP en proefverlof te laten vervallen. Gezien dit voornemen en het feit dat er inhoudelijk geen verschil is tussen het STP en proefverlof heeft de inspectie dit onderscheid in haar onderzoek laten vervallen. In het vervolg wordt in de tekst alleen gesproken over STP.

De tenuitvoerlegging van het STP kan slechts plaatsvinden in aansluiting op een verblijf in een inrichting. Het STP is primair gericht op resocialisatie, maar mag in geval van jeugddetentie en PIJ-maatregel ook een strafelement hebben. In de praktijk wordt aan het strafelement invulling gegeven door: de mate van toezicht, het vastleggen van het aantal uren dat de jongere deelneemt aan activiteiten en het vastleggen van de voorwaarden die de jongere niet mag overtreden. Bij overtreding wordt de jongere naar de inrichting teruggehaald.

STP's vinden plaats buiten de JJI, in aansluiting op het verblijf daarin en tijdens de laatste periode van de straf of maatregel. De duur van het STP varieert van een maand tot een jaar, afhankelijk van de straf of maatregel. Jongeren volgen dan een programma buiten de JJI en verblijven ook s'nachts buiten de JJI.

Een STP omvat minimaal 26 uur per week aan activiteiten; van onderwijs en werk tot sociale vaardigheidstraining, bijzondere zorg en vrijetijdsbesteding. De (jeugd)reclassering is verantwoordelijk voor de begeleiding en het toezicht tijdens de uitvoering van het STP.

3 Rapport "Rechten in justitiële jeugdinrichtingen" ACK-VU 2004, evaluatie Beginselenwet justitiële jeugdinrichtingen.

Bij de uitvoering van het STP zijn verschillende partijen betrokken. De JJI neemt het initiatief tot het aanvragen van een STP en is eindverantwoordelijk voor het STP-plan. De (jeugd)reclassering adviseert de JJI een voorstel voor een STP in te dienen en is belast met de feitelijke uitvoering van de begeleiding. Het Bureau IJZ van de DJI keurt het STP-plan goed. De Raad voor de Kinderbescherming heeft de casusregie. Het doel hiervan is zicht krijgen en houden, en zo nodig reageren op het verloop van de individuele casus, vanaf het moment dat de jongere door de politie, als gevolg van een proces verbaal of invezekeringstelling, bij de Raad voor de Kinderbescherming is gemeld tot en met de nazorg na de tenuitvoerlegging van een straf of maatregel.

3.2. Wettelijke mogelijkheden voor nazorg na het STP

Het STP is een instrument om een geleidelijke overgang van de jeugdinrichting naar de vrije maatschappij te bewerkstelligen. De rol van de jeugd- en volwassenenreclassering is hierbij van groot belang, omdat zij na het verblijf in de inrichting de aangewezen organisaties zijn om jongeren te begeleiden.

Verplichte begeleiding

In het Wetboek van strafrecht is aan de rechter de mogelijkheid gegeven om te bepalen dat een door hem opgelegde straf of maatregel (gedeeltelijk) niet ten uitvoer zal worden gelegd. De rechter kan daarbij (bijzondere) voorwaarden stellen en een proeftijd opleggen van ten hoogste twee jaren, die met maximaal één jaar kan worden verlengd.⁴ De rechter kan de afdeling jeugdreclassering van Bureau Jeugdzorg opdragen om bij de naleving van de bijzondere voorwaarden, hulp en steun te verlenen aan jongeren jonger dan achttien jaar (de zogenaamde “hulp- en steunmaatregel”). Aldus is voor jongeren die naast een onvoorwaardelijk strafdeel ook een voorwaardelijke straf of maatregel opgelegd hebben gekregen vrijwel altijd voorzien in verplichte begeleiding door de jeugdreclassering gedurende een proeftijd van maximaal twee jaar. Wanneer jongeren achttien jaar of ouder zijn, vallen ze onder de volwassenenreclassering.

Vrijwillige begeleiding

Als de straf die aan jongere is opgelegd niet uit een voorwaardelijk deel bestaat is alleen vrijwillige begeleiding mogelijk. De jongere zal hiervoor open moeten staan. Is dit niet het geval, dan is er na afloop van de straf of maatregel geen begeleiding meer gegarandeerd. Alleen de jeugdreclassering kent deze vorm van begeleiding.

⁴ art 77x, 77y, 77z uit het Wetboek van strafrecht.

3.3. De terugkeer in de maatschappij: Ontwikkelingen rond nazorg

In het kader van nazorg is een landelijk convenant afgesloten tussen de jeugdreclassering, de volwassenenreclassering, DJI (als vertegenwoordiger van deJJl's) en de Raad voor de Kinderbescherming, waarin de samenwerking in het kader van nazorg én het STP is geregeld op hoofdlijnen. Uit dit convenant blijkt dat STP als één van de mogelijke vormen van nazorg wordt beschouwd, in het kader van de terugkeer naar de maatschappij na een verblijf in een inrichting.

De uitvoering van het convenant is volgens betrokkenen aan verbetering toe. De Raad voor de Kinderbescherming, de MO-groep en DJI zijn hier momenteel mee bezig.

Tijdens het inspectieonderzoek zijn er verschillende trajecten gaande die aandacht schenken aan nazorg aan jongeren: Jeugd terecht van het Ministerie van Justitie en Operatie Jong van de gezamenlijke Ministeries . In het kader van Jeugd terecht wordt nagegaan of er mogelijkheden zijn om verplichte nazorg uit te breiden. Vanuit Operatie Jong is de focus gericht op de vrijwillige nazorg en het organiseren van voorzieningen vanuit de gemeenten ten behoeve van jongeren na verblijf in de JJl.

Het kabinet heeft het volgende standpunt: "De kans op recidive wordt tegengegaan door de begeleiding na strafrechtelijk verblijf in een JJl voort te zetten. Het kabinet wil daarom al deze jongeren bij terugkeer in de maatschappij een passend nazorg traject bieden. De jongere krijgt dan steun bij onder andere het vinden van werk dan wel schoolplek, huisvesting en psychosociale hulp."⁵

De beleidsdirectie van justitie (DJJ) is het Project Nazorg gestart, dat de activiteiten van bovenstaande trajecten integreert. Dit project heeft nazorg als volgt gedefinieerd: "Er is sprake van nazorg als een interventie plaatsvindt bij jongeren na een verblijf in een JJl als gevolg van een strafrechtelijke interventie teneinde te resocialiseren in de samenleving". Het project stelt zich ten doel dat: "Alle jongeren die na een strafrechtelijke interventie een JJl verlaten, passende nazorg aangeboden krijgen". Vanuit deze definitie en doelstelling stelt dit project zich mede tot doel de uitvoering van de STP's te verbeteren. Het project wil de mogelijkheid om verplichte nazorg te gebruiken stimuleren.

⁵ Brief van de Staatssecretaris van Volksgezondheid, Welzijn en Sport, Den Haag, 4-11-05. Tweede kamer, vergaderjaar 2005-2006, 29 284, nr. 14.

Hoofdstuk 4 Instroom in STP's

4.1. Wettelijk kader en verwachting Inspectie jeugdzorg

Jongeren in jeugddetentie komen voor een STP in aanmerking als zij tenminste de helft van de opgelegde straf hebben ondergaan en hun strafrestant tenminste een maand en ten hoogste drie maanden bedraagt. Met andere woorden, het STP kan niet eerder dan drie maanden voor het einde van de jeugddetentie beginnen. Uiterlijk een maand voor het aflopen van de straf moet met het STP zijn begonnen. Als jongeren zijn veroordeeld tot een jeugddetentie van twee maanden of korter komen zij niet in aanmerking voor een STP. Hetzelfde geldt voor een strafrestant na aftrek van voorarrest van een maand of minder.

Omdat een PIJ maatregel minimaal twee jaar duurt is het strafrestant van deze jongeren altijd lang genoeg om aan een STP te kunnen beginnen. Alle jongeren die een PIJ-maatregel opgelegd hebben gekregen, komen dan ook in aanmerking voor een STP.⁶

4.2. Bevindingen

Jaarlijks maakt de DJI managementafspraken met elke JJI over het beoogde aantal STP's. Dit betreft het aantal STP's dat het komende jaar afgerond dient te worden. De JJI's stellen hiertoe prognoses voor het aantal STP's dat zij denken te kunnen realiseren. DJI heeft geen betrouwbaar zicht op de prognoses en het aantal afgeronde STP's; tijdens de voorbereiding van dit onderzoek heeft de inspectie tot drie keer toe andere cijfers aangeleverd gekregen. Duidelijk is dat het aantal afgeronde STP's ver achterblijft bij het beoogde aantal STP's. Om het aantal STP's te vergroten is DJI gestart met het organiseren van regiobijeenkomsten met alle bij het STP betrokken partijen, waarin knelpunten met betrekking tot het STP worden besproken en samenwerkingsafspraken worden gemaakt.

In de viermaands gesprekken tussen DJI en de individuele JJI's is het aantal af te ronden STP een vast onderwerp van gesprek op basis waarvan (beoogde) aantallen STP's worden vastgesteld. Het vaststellen gebeurt op basis van de inschatting van de JJI's en niet op basis van wat DJI met de inzet van STP's wil bereiken. Het automatiseringsprogramma Tulp van DJI zou inzicht moeten kunnen bieden in het aantal jongeren dat in aanmerking komt voor een STP. Het systeem is echter niet betrouwbaar. DJI maakt van deze mogelijkheid vooralsnog geen gebruik. Er zijn ideeën om dit binnenkort⁷ te gaan doen.

⁶ Jongeren die een PIJ-maatregel opgelegd hebben gekregen wegens een gebrekkige ontwikkeling of ziekelijke stoornis van de geestvermogens (maximaal zes jaar) komen in aanmerking voor een proefverlof in plaats van een STP. Aangezien proefverlof en STP inhoudelijk vergelijkbaar zijn, worden ze in deze rapportage niet nader onderscheiden en wordt steeds gesproken over STP (zie ook hoofdstuk 1).

⁷ In januari 2006 heeft DJI aangegeven dat inmiddels TULP wordt gehanteerd bij het vaststellen van de prognoses.

Bijna alle JJI's die in het onderzoek zijn betrokken onderschrijven het adagium "STP, tenzij". Dit betekent dat zij het wenselijk vinden dat alle jongeren instromen in een STP, tenzij er sprake is van een contra-indicatie. Bij de beslissing om in aanmerking te komen voor een STP betreft de JJI het recidiverisico (risicotaxatie) en het gedrag van de jongere.

De wijze waarop JJI's de risicotaxatie opstellen is verschillend. Sommige JJI's hebben hier moeite mee en vragen om duidelijkere richtlijnen van Justitie. Ook zijn er JJI's die zelf een risicotaxatie-instrument hebben ontwikkeld, zoals de SAVRY.⁸

Van sommige jongeren zijn de inrichtingen van mening dat zij na afloop van hun maatregel niet zouden moeten terugkeren in de maatschappij, gezien de risico's die dit oplevert voor de maatschappij. Deze mogelijkheid bestaat echter niet. Deze jongeren komen volgens de JJI's dus eigenlijk ook niet in aanmerking voor een STP. Maar het is nog onwenselijker dat deze jongeren zonder enige gewenning terugkeren in de maatschappij. Dit ervaren sommige JJI's als een dilemma.

In het kader van STP worden ook 24-uursvoorzieningen aangeboden, zoals pensions voor zwerfjongeren en zorgboerderijen. Dit aanbod is echter niet toereikend voor deze doelgroep. Het doorverwijzen en/of plaatsen van deze jongeren naar bijvoorbeeld ABWZ gefinancierde instellingen blijkt moeilijk te realiseren.

In de praktijk stroomt een groot aantal jongeren niet in een STP in, zonder dat er sprake is van een contra-indicatie. Hier zijn meerdere oorzaken voor aan te wijzen:

Wettelijke beperkingen

Bij de opvanginrichtingen/ afdelingen speelt het objectieve criterium van strafrestant een belangrijke rol. De detentieduur van gedetineerde jongeren is veelal te kort om in aanmerking te komen voor een STP. Relatief weinig jongeren hebben namelijk na veroordeling het voor een STP benodigde strafrestant van tenminste twee maanden: Jongeren verblijven veelal enkele maanden als 'voorlopig gehechten' in de opvanginrichting. Na de uitspraak van de rechtbank bedraagt hun strafrestant meestal minder dan twee maanden. Bovendien draagt de lange doorlooptijd⁹ van het strafproces er vaak aan bij dat het strafrestant te laag is voor een STP. Immers pas na de uitspraak van de rechter is de duur van de detentie, na aftrek van voorarrest, bekend. Als gevolg hiervan komen relatief weinig gedetineerde jongeren in aanmerking voor een STP. Dit probleem speelt niet bij PIJ-jongeren bij wie ruim van te voren bekend is wanneer zij de JJI gaan verlaten. Hierdoor nemen meer PIJ-jongeren dan detentiejongeren deel aan een STP. Maar ook lang niet alle PIJ-jongeren stromen vooralsnog in een STP in.

Eén van de verklaringen hiervoor is dat bij een langdurige PIJ-maatregel jongeren 4 tot 6 jaar in de inrichting verblijven. Inrichtingen die deze groep jongeren behandelen geven aan dat dit van invloed is op

⁸ SAVRY: 'Structured Assessment of Violent Risk in Youth'.

⁹ De lange doorlooptijd wordt door verschillende factoren bepaald. Zoals: de beroepsmogelijkheden waar jongeren gebruik van maken en de administratieve afhandeling van de rechtbankprocedure.

de lage realisatiecijfers omdat alleen afgeronde STP's geteld worden en niet STP's die in voorbereiding zijn.

Dit betekent dat inrichtingen die jongeren met een langdurige PIJ-maatregel behandelen momenteel relatief veel jongeren hebben waarvan de STP's nog niet zijn afgesloten, maar al wel in voorbereiding of in uitvoering zijn. Door één inrichting is de verwachting uitgesproken dat de komende jaren een bijna volledige PIJ-instroom in het STP zal worden gerealiseerd.

Een aantal JJI's heeft benoemd dat de verlofmogelijkheden voor jongeren voorafgaand aan hun STP te krap zijn om de jongeren optimaal op het STP voor te bereiden. Dit geldt met name voor JJI's die alleen over gesloten en niet over open plaatsen beschikken. Zo moeten jongeren tijdens de voorbereiding zaken rond huisvesting en dagbesteding buiten de inrichting kunnen regelen. Dit kost soms meer tijd dan de toegestane verlofmogelijkheden van individuele jongeren toestaan. Ook wil een JJI jongeren soms ter voorbereiding op hun STP stage laten lopen buiten de JJI (waarbij ze 's nachts nog wel in de JJI verblijven). Het maximaal aantal toegestane verlofdagen per week is vaak echter ontoereikend om de jongeren aan een geschikte stage te kunnen laten deelnemen. Dit betekent dat sommige jongeren onvoldoende vaardigheden buiten de JJI kunnen oefenen, terwijl ze nog wel in de JJI verblijven. Wanneer de verlofmogelijkheden voorafgaand aan het STP worden verruimd, kunnen jongeren volgens deze JJI's beter op het STP worden voorbereid, en komt derhalve een groter deel van de jongeren voor een STP in aanmerking.

Programma-aanbod

Meerdere JJI's hebben aangegeven dat er onvoldoende aanbod is van erkende STP-modules en programma's. Dit heeft zowel te maken met de inhoud van de programma's als met de locaties in Nederland waar de programma's worden aangeboden. IJZ geeft geen toestemming voor een STP dat gebruik maakt van niet door het ministerie erkende modules of programma's. Een groter aanbod van erkende STP programma's en modules, en een groter aanbod van geschikte voorzieningen voor LVG-jongeren, zou het invullen van een geschikte werk-, stage- of scholingsplek vergemakkelijken. Jongeren voor wie nu geen geschikte programma's bestaan (bijvoorbeeld omdat er geen programma wordt aangeboden in de omgeving van hun woonplaats), kunnen dan gemakkelijker in een STP instromen.

De geringe instroom van jongeren in een STP heeft mede tot gevolg dat er weinig animo is bij potentiële programma-aanbieders om STP-modules of -programma's te ontwikkelen en ter erkenning aan Bureau IJZ voor te leggen. De investering in de ontwikkeling van STP-modules of -programma's worden niet terugverdiend wanneer er slechts weinig jongeren aan deelnemen. Tevens kunnen de aanbieders zo minder expertise opdoen ten aanzien van STP-jongeren. De programma-aanbieders die in het onderzoek zijn betrokken zijn teleurgesteld over het aantal STP-jongeren dat de afgelopen jaren bij hen is geplaatst, aangezien zij op veel grotere aantallen hadden gerekend.

Regionale spreiding

Regionale plaatsing van jongeren (in ieder geval in hun eindfase in de JJI) vergemakkelijkt volgens een aantal betrokkenen de voorbereiding van het STP. In de praktijk stuurt geen van de uitvoerende partijen echter op een betere regionale plaatsing aan. De wet- en regelgeving maakt het mogelijk dat jongeren

van de ene naar de andere JJI overgeplaatst worden. In de praktijk wordt van deze mogelijkheid door geen van de uitvoerende partijen gebruik gemaakt. Hierbij dient aangetekend te worden dat in met name de grote steden (Randstad) niet altijd voldoende en de juiste plekken voorhanden zijn: Zo kent bijvoorbeeld de regio Den Haag/Zuid-Holland geen behandelplekken, en heeft het Noordwesten van het land geen open behandelplekken, die een opstap vormen naar het STP. Nieuwe locaties worden vaak buiten de Randstad gerealiseerd (zoals in de provincies Groningen en Flevoland), terwijl juist een groot deel van de JJI-jongeren uit de Randstad afkomstig is.

4.3. Analyse

De aantallen te realiseren STP's, waarover DJI jaarlijks afspraken maakt met de verschillende JJI's, worden niet behaald. Hoewel alle JJI's aangeven het adagium "STP-tenzij" na te streven, wordt deze doelstelling in de praktijk niet behaald: lang niet alle jongeren nemen deel aan een STP voordat zij de JJI verlaten. Jeugdgedetineerden komen veelal niet in aanmerking voor een STP, omdat hun strafrestance na uitspraak van het vonnis zelden langer is dan de voor een STP benodigde twee maanden. PIJ-jongeren komen in principe echter altijd in aanmerking voor een STP (tenzij er sprake is van een contra-indicatie).

Eén van de redenen waarom de instroom in het aantal STP's lager is dan beoogd, is dat de JJI's en hun ketenpartners nog bezig zijn om het STP goed in te bedden en te borgen, alhoewel de mogelijkheid van het STP al in 2001 is vastgelegd in de Beginselenwet justitiële jeugdinrichtingen. Ook spelen problemen rond de beschikbaarheid van geschikte STP programma's een rol. Tevens speelt mee dat jongeren voor aanvang van het STP vaak buiten de eigen regio verblijven. Dit komt enerzijds omdat de betrokken partijen de mogelijkheden voor regionale overplaatsing niet benutten en anderzijds omdat niet in elke regio voldoende plekken van zowel opvang als behandeling voorhanden zijn.

Hoofdstuk 5 De uitvoering van het STP

5.1. Wettelijk kader en verwachtingen Inspectie jeugdzorg

Het STP wordt tijdens de laatste fase van het verblijf in een JJI ingezet en dient een bijdrage te leveren aan een geslaagde terugkeer van de jongere in de samenleving. Het STP wordt uitgevoerd in de regio waar de jongere naar terugkeert. Om een geslaagde terugkeer mogelijk te maken richt het STP zich op alle leefgebieden van de jongere; wonen, werken/of scholing, vrijetijdsbesteding en het opbouwen en onderhouden van een sociaal netwerk (hiermee worden ook de ouders van de jongere bedoeld).

Bij aanvang van het STP is het vereist dat voor de jongere een woonplek, werk en/of scholing en invulling van de vrijetijdsbesteding geregeld is. In het STP-plan, dat goedgekeurd moet worden door Bureau IJZ van het Ministerie van Justitie staat welke vaardigheden de jongere gaat aanleren en welke instantie de jongere begeleidt.

Om er voor te zorgen dat de jongere ook na afloop van het STP niet recidiveert en zich goed ontwikkelt is nazorg van belang. De begeleiding in het kader van STP en nazorg moeten naadloos op elkaar aansluiten.

5.2. Bevindingen

Overwegingen rond het inzetten van STP's vinden niet direct bij binnenkomst van de jongere plaats, en staan dan ook niet in het eerste verblijfs- of behandelplan. Het STP komt aan de orde als de jongere het verloftraject is gestart dat voorafgaat aan het STP en er richting beëindiging van het verblijf in de JJI wordt gewerkt. In de voortgangsbesprekingen die dan plaatsvinden wordt overleg gevoerd over de vraag of en wanneer een jongere in aanmerking komt voor een STP. Een uitzondering op deze regel vindt plaats in een opvanginrichting waar jongeren zeer kort verblijven. Als deze inrichting inschat dat de jongere na uitspraak van het vonnis voldoende strafresistant zal hebben wordt alvast met de voorbereiding van een STP begonnen.

De JJI's betrekken jongeren actief bij de voorbereiding van het STP. Zij vinden het belangrijk dat jongeren achter de inhoud van het STP staan en dat ze weten wat deelname aan een STP betekent en van hen verlangt. Jongeren zijn gemotiveerd voor het STP dat voor hen is ontwikkeld. De jongere stemt altijd in met zijn deelname aan een STP. De keuze is simpel; een langer verblijf in de JJI of eerder terug in de maatschappij.

Een groot aantal JJI's neemt sinds 2002 deel aan het programma Work-Wise, een door het Europees Sociaal Fonds gefinancierd programma gericht op arbeidstoeleiding. De deelnemende JJI's beschikken over individuele trajectbegeleiders (ITB-ers) die binnen de deelnemende inrichtingen mede ingezet worden om

het STP voor te bereiden en te begeleiden. De ITB-ers stellen in de regel het STP-plan op. De reden hiervoor is dat men van mening is dat de ITB-er beter op de hoogte is van de (on)mogelijkheden van de jongere. In één JJI verzoekt de directeur de (jeugd)reclassering, nadat is besloten om de jongere in aanmerking te laten komen voor het STP, het STP-plan op te stellen.

De jongere volgt het STP in de regio waar hij naar terugkeert na zijn verblijf in de inrichting. Dit betekent dat wanneer de ITB-er van de desbetreffende JJI de begeleiding op zich neemt er veel gereisd moet worden om het programma voor te bereiden en te begeleiden.

In het STP-plan is beschreven op welke wijze de jongere gaat voldoen aan de gestelde eisen betreffende wonen, school en/of werk en vrijetijdsbesteding. Een duidelijke relatie tussen de verblijfs- en behandelplannen en de STP-plannen ontbreekt. De JJI's onderkennen dit, maar geven aan het STP-plan in aanvang te schrijven om goedkeuring te krijgen van Bureau IJZ. Hierdoor ligt de nadruk op het beschrijven van de voorwaarden waaraan de jongere moet voldoen, en niet op het beschrijven van leerdoelen en te ontwikkelen vaardigheden. Bovendien gebruiken de JJI's het STP ook om jongeren te laten oefenen met reeds aangeleerde vaardigheden, waardoor er geen nieuwe dan wel aan de behandeling gerelateerde leerdoelen worden geformuleerd.

In de plannen vormt de ontwikkeling van het sociale netwerk van de jongere geen specifiek aandachtspunt. De inrichtingen geven hierbij aan dat het deelnemen aan andere activiteiten ertoe moet leiden dat er een sociaal netwerk rondom de jongere ontstaat. In veel gevallen woont de jongere tijdens het STP bij zijn of haar ouder(s). Tijdens de uitvoering van het STP vormt de rol van de ouders echter geen specifiek aandachtspunt. De inrichtingen onderkennen dit, maar geven tegelijk aan dat de ouders een belangrijke rol spelen bij de ontwikkeling van de jongere tijdens zijn verblijf in de inrichting. In dit kader is een aantal inrichtingen gestart met het inzetten van "Functional Family Therapy" (FFT) en "Multisystemic Therapy" (MST), waarbij het doel is om ouders en het verdere netwerk structureel te betrekken bij de ontwikkeling van de jongere.

Evaluaties van het STP vinden niet structureel plaats. Wanneer de (jeugd)reclassering rapporteert over het verloop van het STP is er nauwelijks aandacht voor het door de jongere behaalde resultaat dan wel aan nog te realiseren verbeterpunten.

Een groot deel van de jongeren sluit zijn of haar STP succesvol af. Het STP is voor de JJI's geslaagd als de jongere zich aan de voorwaarden heeft gehouden en dus het programma tot aan het eind van de gestelde termijn heeft volgehouden. Dit betekent concreet dat de jongere dan een vaste woonplek, school of werk en een paar uur per week een vrijetijdsbesteding (meestal twee uur sportschool) heeft. Hierbij is het uiteraard van belang dat de jongere niet opnieuw in aanraking is gekomen met de politie.

Alle betrokkenen zijn het met elkaar eens dat het STP bijdraagt aan een succesvolle terugkeer in de maatschappij, via het behalen van resultaten op de verschillende leefgebieden. Niet bekend is of en hoe lang dit na afloop van het STP beklijft. Hier is (nog) geen onderzoek naar verricht. Opvallend is dat DJI niet beschikt over gegevens over oorzaken voor het slagen of mislukken van het STP.

Bij een aantal jongeren is sprake van een voortijdige beëindiging van het STP, bijvoorbeeld als een jongere structureel gemaakte afspraken niet nakomt. Soms neemt een jongere dan op een later tijdstip opnieuw deel aan een STP. Bij LVG-jongeren is vaker sprake van voortijdige beëindiging.

In het kader van de methode Work-Wise dient de jongere na het STP een exit-gesprek en een follow-up gesprek te krijgen. Deze gesprekken voeren de JJI's echter niet standaard met elke jongere. Wanneer de gesprekken wel worden gehouden is onduidelijk of en welke vervolgacties worden ondernomen.

JJI's en ketenpartners benoemen een aantal praktische knelpunten bij het organiseren van een STP: Bij het organiseren van scholingsactiviteiten laten de meeste scholen na de peildatum van 1 oktober, in verband met de financiering, geen jongeren meer instromen. Wanneer jongeren het beste kunnen doorstromen naar vervolginstellingen, vormen wachtlijsten en het justitiële verleden van de jongere een struikelblok om de plaatsing te realiseren. STP-jongeren horen een uitkering aan te vragen in de gemeente waar zij gaan wonen. Het aanvragen van de uitkering gebeurt tijdens de voorbereiding als de jongere feitelijk nog in de JJI woont. Ook tijdens de uitvoering van het programma vallen zij nog onder de verantwoordelijkheid van de JJI. Dit heeft tot gevolg dat zij niet voor een uitkering in aanmerking komen. Behalve dat jongeren dan geen inkomen hebben, maakt dit ook dat zij niet in aanmerking komen voor specifieke werkvoorzieningen, zoals werktoeleidingsprojecten of sociale werkplaatsen.

Nazorg

Alle betrokken partijen geven het belang aan voor een jongere dat deze aansluitend op het STP (vrijwillige) nazorg ontvangt.

De ITB-er blijft de jongere vanuit Work-Wise nog een half jaar na het afsluiten van het STP volgen. Dit gebeurt op vrijwillige basis. De meeste jongeren maken daarvan gebruik.

Jongeren die in het kader van een jeugd detentie in de JJI verblijven, hebben veelal een "hulp- en steunmaatregel" opgelegd gekregen. Dit betekent dat zij als bijzondere voorwaarde voor een bepaalde periode, vaak gedurende de proeftijd, na afloop van de detentie verplicht begeleiding ontvangen van de (jeugd)reclassering.

Niet iedere jongere krijgt aansluitend op zijn verblijf in de inrichting begeleiding van de (jeugd)reclassering aangeboden. Uitgangspunt is dat jongeren met hun eventuele hulpvraag zich melden bij een Bureau Jeugdzorg dan wel bij de volwassenenhulpverlening. De verantwoordelijkheid hiervoor ligt bij de jongere.

Bij sommige aanbieders van STP- programma's, die een combinatie van wonen en werk/school aanbieden, wordt de jongere ook na het STP begeleid dan wel kan hij hierop een beroep doen.

5.3. Analyse

Binnen de JJI's is er toenemende aandacht voor het inbedden van een standaard werkwijze m.b.t. het STP. Aan de andere kant verloopt het STP nog niet zoals de wetgever heeft bedoeld. Zo wordt de (jeugd)reclassering niet standaard betrokken bij de voorbereiding en aanvang van het STP. Hiermee wordt niet optimaal gebruik gemaakt van de mogelijkheid om de jongere onder professionele begeleiding terug te begeleiden in de maatschappij.

De opgestelde STP-plannen zijn veelal een opsomming van voorwaarden waaraan de jongere moet voldoen. Weinig aandacht is er voor de vaardigheden die de jongere zich eigen moet maken tijdens het STP.

De JJI's geven aan dat niet alle jongeren in staat is om een STP te volgen. Als deze jongeren, zich vervolgens niet aan de voorwaarden en/of (behandel)doelen houden, keren de jongeren als de duur van de maatregel of sanctie voorbij is toch terug in de maatschappij.

De afstemming tussen de JJI en de (jeugd)reclassering verloopt niet optimaal. De (jeugd)reclasseringsafdelingen worden, ook naar hun idee, te laat ingeschakeld bij het proces betreffende het STP.

Tijdens de voorbereiding en uitvoering is er weinig aandacht voor de rol en positie van de ouders. Hiermee wordt een belangrijke schakel tot succes, het betrekken dan wel meenemen van ouders in het proces van ontwikkeling van de jongere, niet optimaal ingezet.

Gedurende het STP dient de (jeugd)reclassering te rapporteren over de voortgang. Het onderzoek laat zien dat dit meestal niet gebeurt. Dit betekent dat de directie van een JJI gedurende het verloop van het STP niet op de hoogte is hoe het de jongere vergaat tijdens het STP.

Tot slot valt op dat de JJI en DJI niet structureel het STP evalueren. Zij beschikken dus ook niet over informatie over het aantal geslaagde en mislukte STP's en over de resultaten van STP's. Daarmee kunnen zij ook geen inzichten ontwikkelen over wanneer een STP succesvol is of niet.

Hoofdstuk 6 Invulling van verantwoordelijkheden en samenwerking

6.1. Wettelijk kader en verwachtingen Inspectie jeugdzorg

De JJI is verantwoordelijk voor het bepalen van het behandeltraject van de jongere, waar het STP een onderdeel van is. De inrichting blijft gedurende het STP verantwoordelijk voor de jongere en kan, indien deze zich niet aan de voorwaarden van het STP houdt, de jongere terughalen naar de inrichting.

Bureau IJZ, onderdeel van DJI, beslist over deelname van de jongere aan het STP, evenals over een voortijdige beëindiging van een STP en terugplaatsing naar de inrichting. Zij doet dit door de STP-aanvragen te toetsen aan de wettelijke vereisten.

Tijdens het STP verblijft de jongere buiten de inrichting. De (jeugd)reclassering is verantwoordelijk voor de feitelijke uitvoering van het programma en is belast met de begeleiding van de jongere. Tevens houdt de (jeugd)reclassering toezicht op het dagelijkse verloop van het STP. Hiertoe dient de (jeugd)reclassering vooraf te bepalen of de jongere geschikt is voor begeleiding door de (jeugd)reclassering. Daarnaast dient de (jeugd)reclassering door de JJI betrokken te worden bij de opstelling van het STP-plan en dient de (jeugd)reclassering tussentijds en bij beëindiging aan de inrichting te rapporteren over het verloop van het STP.

De caseload van de jeugdreclassering is met het oog op de werkzaamheden bij STP verlaagd.¹⁰ Voor de volwassenenreclassering is dit niet het geval.¹¹

Tijdens het STP volgt de jongere een programma (scholing, stage of werk). De aanbieder van dit programma houdt het toezicht op de dagelijkse deelname van de jongere op dat deel van het programma dat zij aanbieden. De feitelijke begeleiding en toezicht op de deelnemer aan het STP vindt plaats door de (jeugd)reclassering.

De Raad voor de Kinderbescherming heeft in strafzaken de casusregie. In het kader hiervan wordt de Raad voor de Kinderbescherming in de gelegenheid gesteld advies uit te brengen over het STP-plan.

6.2. Bevindingen

De taakverdeling en de wederzijdse verantwoordelijkheden van de JJI, (jeugd)reclassering en Raad voor de Kinderbescherming zijn vastgelegd in landelijke protocollen en convenanten¹². De contactpersonen

¹⁰ De caseload is vastgesteld op 1 op 6, bij reguliere begeleiding door de jeugdreclassering is deze 1 op 22.

¹¹ Tot 01 januari 2005 ontving de RN extra financiering om de taken in het kader van het STP uit te voeren. Op dit moment is financiering, en dus extra tijd voor begeleiding alleen mogelijk als er een opdracht/ vonnis ligt van de rechter. De middelen zijn structureel door DJI t.b.v. de reclassering overgedragen aan het kerndeptement.

van DJI, MO-groep, landelijke bureau's Raad voor de Kinderbescherming en Reclassering Nederland geven aan dat deze protocollen op regionaal niveau uitgewerkt zijn in meer concrete werkafspraken. In de praktijk blijkt hieraan maar nauwelijks invulling gegeven te worden. Er is slechts één inrichting waar zowel de inrichting als de jeugdreclassering als de Raad voor de Kinderbescherming hetzelfde regionale nazorgconvenant noemen als document waarin de werkafspraken zijn opgetekend.

De Raad voor de Kinderbescherming en de MO-groep hebben het voornemen een saneringsslag te maken in de protocollen en convenanten, die nu nog versnipperd zijn.

De jeugdreclassering wordt betrokken bij het STP als de JJI besloten heeft dat de jongere hieraan gaat deelnemen. In deze fase geeft de (jeugd)reclassering aan of zij de begeleiding op zich wil en kan nemen. Zowel de JJI's als de (jeugd)reclassering geven aan dat het voor de toekomst wenselijk is om de (jeugd)reclassering in een vroeger stadium bij de voorbereiding van het STP te betrekken. Hiertoe zijn afspraken gemaakt tussen de JJI's en de verschillende (jeugd)reclasseringsafdelingen in het land

De JJI legt het STP-plan en het plan van de (jeugd)reclassering voor aan Bureau IJZ, dat het STP-plan toetst aan de wettelijke vereisten. Uit de documenten van de JJI's hierover blijkt dat de contactfrequentie en de wijze van rapporteren wordt vastgelegd maar hierbij wordt door de helft van de JJI's onvoldoende aangegeven op welke wijze de controle en toezicht op de jongere tijdens het STP gestalte moet krijgen. Het Bureau IJZ vraagt dit vervolgens niet alsnog na bij de inrichting, maar geeft toch goedkeuring aan het STP.

Sommige JJI's zijn niet geheel tevreden over de wijze waarop IJZ de STP aanvragen beoordeelt. Ze zijn van mening dat IJZ teveel met een inhoudelijke in plaats van een procedurele blik naar de aanvraag kijkt, of dat het beoordelen van de aanvraag door IJZ teveel tijd kost. Ook geven sommige JJI's aan dat het niet onmiddellijk goedkeuren van een STP-aanvraag door Bureau IJZ kan betekenen dat een STP moet worden uitgesteld of soms helemaal niet meer doorgaat. Bij vertraging van de goedkeuring (wanneer de JJI bijvoorbeeld nadere informatie moeten aanleveren) komt het namelijk voor dat geen gebruik meer kan worden gemaakt van reeds georganiseerde werkplekken, verblijfsplaatsen e.d. Omdat de beschikbare tijd voor voorbereiding vaak kort is, kan dit betekenen dat de jongere uiteindelijk helemaal niet deelneemt aan het STP.

Bij de JJI's die aan het programma Work-Wise deelnemen, is de ITB-er de spil en regisseur van het STP. Hij of zij neemt de initiatieven, zowel in de voorbereiding als gedurende de uitvoering van het STP. Het programma Work-Wise, van waaruit de ITB-ers worden gefinancierd, is hierbij cruciaal. Alle betrokkenen zijn het erover eens dat er sinds de invoering van Work-Wise er meer STP's gerealiseerd worden.

Om de begeleiding door de ITB-er (van de JJI) en de (jeugd)reclassering goed te laten verlopen, wordt vanuit Work-Wise gewerkt volgens het zogeheten 'dual-casemanagement'. Deze werkwijze impliceert dat de twee partijen afspraken vastleggen over de rol- en taakverdeling, zowel met betrekking tot de

12 Voor een overzicht hiervan, zie: bijlage 3 overzicht geraadpleegde informatiebronnen.

voorbereiding van het STP als gedurende de uitvoering van het STP. In de praktijk wordt hier echter geen structurele invulling aan gegeven. Het contact van de ITB-er met de jongere is meer gericht op begeleiding, terwijl het contact van de (jeugd)reclassering meer is gericht op toezicht. Bovendien ligt de nadruk van de ITB-er meer op school/werk en dat van de (jeugd)reclassering op het sociale netwerk. De (jeugd)reclasseerder onderhoudt over het algemeen het contact met de ouders.

Alhoewel men over het algemeen tevreden is over de onderlinge samenwerking, geven verschillende partijen ook aan dat er behoefte is aan het vastleggen van duidelijke afspraken. Dit gebeurt nu nog te veel mondeling, waardoor de kwaliteit van de samenwerking nog te veel afhankelijk is van de betrokken personen.

Afspraken over de wijze en frequentie waarmee de (jeugd)reclassering rapporteert aan de JJI over de voortgang van de jongere tijdens het STP worden niet structureel nagekomen. De inrichtingen spreken de (jeugd)reclassering hier in de praktijk niet op aan.

De betrokken partijen wijten het ontbreken van voortgangsrapportages aan de geringe tijdsinvestering van de (jeugd)reclassering. Hoewel de jeugdreclassering tijdens het STP fors meer tijd voor de begeleiding krijgt (verlaging van de caseload van 1 op 22 naar 1 op 6), is het in de praktijk niet mogelijk dit extra aantal uren toe te kennen, omdat een afdeling jeugdreclassering per jaar maar een gering aantal zaken STP's begeleidt. Voor de volwassenenreclassering is überhaupt geen sprake van een verlaging van de caseload.

Als tijdens de uitvoering van het STP gebruik gemaakt wordt van een programma of module van een (zorg)aanbieder krijgt de jongere, naast de begeleiding van de ITB-er van de JJI en de (jeugd)reclassering ook begeleiding van deze STP programma-aanbieder. Dat betekent dat dan in totaal drie organisaties betrokken zijn bij de begeleiding van de jongere gedurende het STP.

Ondanks het door de Raad voor de Kinderbescherming uitgebrachte convenant¹³ waarin de informatieoverdracht tussen de Raad voor de Kinderbescherming, de jeugdreclassering en de JJI's wordt beschreven onderhouden de JJI's en de (jeugd)reclassering in de praktijk nauwelijks tot geen contact met de Raad voor de Kinderbescherming rondom de STP's. Een enkele JJI stuurt het STP-plan naar de Raad voor de Kinderbescherming. Van de mogelijkheid om als casusregisseur advies uit te kunnen brengen over het STP-plan maakt de Raad voor de Kinderbescherming geen gebruik. Noch de Raad voor de Kinderbescherming noch de JJI's, (jeugd)reclassering en STP programma-aanbieders kunnen aangeven wat de casusregiefunctie van de Raad voor de Kinderbescherming m.b.t. het STP in de praktijk inhoudt. De inrichtingen, (jeugd)reclassering en STP programma-aanbieders missen de Raad voor de Kinderbescherming niet direct bij de uitvoering van het STP.

De Raad voor de Kinderbescherming geeft aan dat zij buiten de uitvoering van het STP staat en meer een functie in de informatie-uitwisseling zou kunnen vervullen. Momenteel is de informatie-uitwisseling gebrekkig. Zo weet de Raad voor de Kinderbescherming niet waar jongeren verblijven. In de toekomst

¹³ "Landelijk kader informatieoverdracht Raad, JJI en JR", 2 mei 2005.

zou het wenselijk zijn als deze informatie over jongeren centraal bewaard zou worden. Volgens de Raad voor

de Kinderbescherming, JJI's en (jeugd)reclassering zou de Raad voor de Kinderbescherming deze (administratieve) functie wellicht vorm kunnen geven.

6.3. Analyse

In de praktijk worden de taken en verantwoordelijkheden met betrekking tot het STP niet ingevuld zoals bij invoering van het instrument STP is beoogd:

Bureau IJZ geeft geen invulling aan haar verantwoordelijkheid, doordat zij inrichtingen niet aanspreekt als deze in haar STP-plan geen zichtbare invulling geven aan de taak om controle en het toezicht uit te oefenen op de jongeren tijdens het STP.

De (jeugd)reclassering vult haar regie- en spilfunctie nauwelijks in met betrekking tot de begeleiding van en het toezicht op de jongeren tijdens het STP. Ten tijde van het inspectieonderzoek is het programma Work-Wise de belangrijkste "leverancier" voor het STP, waarbij de regie- en spilfunctie van de (jeugd)reclassering als het ware is overgenomen door de ITB-er van de JJI.

De Raad voor de Kinderbescherming vult haar casusregiefunctie betreffende jongeren die in een JJI verblijven niet in.

Deze situatie heeft mede kunnen ontstaan doordat de ketenpartners (JJI, (jeugd)reclassering, STP programma-aanbieders en de Raad voor de Kinderbescherming) weinig eisen aan elkaar stellen met betrekking tot de samenwerking. Zo spreken zij elkaar niet aan op het niet nakomen van afspraken met betrekking tot de onderscheiden taak- en verantwoordelijkheidsverdelingen en op de afwezigheid van voortgangsrapportages.

Tot slot valt met betrekking tot de samenwerking op dat er in de praktijk twee of soms drie (indien er sprake is van een STP programma-aanbieder) organisaties betrokken zijn bij de begeleiding van de jongere gedurende het STP. Hoewel er volgens de werkwijze van Work-Wise sprake is van duaal-case-management tussen de ITB-er van de JJI en de (jeugd)reclassering, is deze taak- en verantwoordelijkheidsverdeling in de praktijk niet structureel vastgelegd.

Hoofdstuk 7 Beoordeling van de aangetroffen situatie

7.1. Beoordelingskader

Eén van de uitgangspunten in het jeugdstrafrecht is dat elke strafrechtelijke interventie mede in het teken dient te staan van de opvoeding van de jongere. Daarnaast zijn de resocialisatie van de jongere en de reïntegratie in de maatschappij belangrijke uitgangspunten als een jongere in het kader van een straf of PIJ-maatregel in een JJI is geplaatst. Deze uitgangspunten zouden er naar de mening van de Inspectie jeugdzorg toe moeten leiden dat, vanuit het belang van de jongere, voor iedere jongere die in een JJI is geplaatst in het kader van een strafrechtelijke interventie een plan wordt gemaakt voor een geleidelijke en begeleide terugkeer in de maatschappij. Naast het belang van de jongere is hiermee ook het belang van de maatschappij gediend. Een geleidelijke en begeleide terugkeer in de maatschappij vergroot namelijk de kans op een succesvolle terugkeer in de maatschappij. Het STP is een instrument dat de mogelijkheden biedt om bovengenoemde doelstellingen te realiseren.

7.2. Beoordeling professionaliteit van het handelen

De mogelijkheid tot het inzetten van een STP bestaat sinds 2001 (Beginselenwet justitiële jeugdinrichtingen). Uit het inspectie-onderzoek komt naar voren dat de betrokken partners het STP nog als een nieuw instrument zien. Sinds 2004 is het aantal STP's toegenomen. Dit komt omdat STP's sindsdien ook vanuit het programma Work-Wise kunnen worden aangeboden.

In de praktijk blijken er praktische knelpunten te zijn die de realisatie van STP's belemmeren, maar waar de JJI's en hun ketenpartners weinig aan kunnen veranderen. De belangrijkste hiervan is een kort strafrestant bij detentiejongeren, waardoor weinig detentiejongeren in aanmerking komen voor een STP. Door de geringe instroom in een STP kunnen programma-aanbieders onvoldoende aanbod ontwikkelen en ontstaat een onvolledig programma-aanbod. Maar ook praktische en financiële problemen rond het plaatsen van jongeren op school en het verkrijgen van een uitkering bemoeilijken de uitvoering.

Er zijn jongeren met een PIJ-maatregel die, volgens de JJI, niet in aanmerking komen voor een STP. Het betreft jongeren met zeer ernstige geestelijke stoornissen en zwakbegaafde jongeren, die na het verlaten van de JJI langdurige behandeling of extra zorg nodig hebben.

Er zijn ook oorzaken in het handelen van JJI's en hun ketenpartners die de realisatie van het STP in de weg staan. Zo hebben de betrokken partijen nog onvoldoende concrete werkafspraken gemaakt over de invulling en naleving van taken en verantwoordelijkheden, en zijn landelijke convenanten door de betrokken partijen nauwelijks vertaald naar praktische samenwerkingsafspraken binnen de regio's. Wanneer binnen een regio wel een convenant nazorg is afgesloten, blijken medewerkers hier niet goed

van op de hoogte. Vanuit de Work-Wise benadering, die de meeste JJI's in het kader van STP's volgen, is sprake

van 'duaal-casemanagement' door de individueel trajectbegeleider (ITB-er) van de JJI en de betrokken (jeugd)reclasseerder. Hoewel deze werkwijze impliceert dat de twee partijen duidelijke afspraken maken over hun taak- en verantwoordelijkheidsverdeling, blijken zij hier in de praktijk onvoldoende structurele invulling aan te geven.

Het valt de inspectie op dat de betrokken partijen zich bij de uitvoering van het STP vooral richten op hun eigen taken. Zij betrekken de andere samenwerkingspartners hier wel bij, maar spreken elkaar niet aan op de taken en verantwoordelijkheden van iedere individuele partij en op het niet nakomen van afspraken.

Deze situatie leidt volgens de inspectie tot de volgende inefficiënte inzet van de beschikbare middelen: Binnen de JJI's worden de STP's nu voorbereid door daarvoor vrijgemaakte medewerkers (ITB-ers) in plaats van door de (jeugd)reclassering. Dit heeft geleid tot het zogenaamde duaal case-management waardoor bij de begeleiding van het STP veel partijen betrokken zijn (in ieder geval de ITB-er en de (jeugd)reclasseerder en vaak ook nog een STP-aanbieder). Dit betekent dat er in een relatief korte periode veel begeleiding aan een jongeren wordt geboden, terwijl de inhoud van deze begeleiding van eenzelfde orde is.

STP's worden georganiseerd vanuit de JJI waar de jongere verblijft, en niet vanuit een JJI in de buurt van de oorspronkelijke woonplaats van de jongere dan wel in de regio waar de jongere zich wil gaan vestigen. De uitvoerende partijen sturen onvoldoende op een betere regionale spreiding.

Geen van de betrokken partijen kan aangeven wat nu precies de casusregiefunctie van de Raad voor de Kinderbescherming inhoudt. Onduidelijk is voor hen welke bijdragen zij hieraan moet leveren, met welk doel en tot welk resultaat dit leidt.

De DJI beschikt momenteel over onvoldoende informatie omtrent de mate waarin de bij het STP betrokken partijen hun taken en verantwoordelijkheden invullen zoals bij invoering van het instrument STP is beoogd. DJI kan de betrokken partijen hier dan ook moeilijk op aanspreken, waardoor DJI niet bijstuurt.

7.3. Beoordeling resultaat voor de jongere

Bovenstaande situatie heeft tot gevolg dat een groot aantal jongeren nog zonder de gewenste begeleiding en niet op geleidelijke wijze terugkeert in de maatschappij. Alhoewel alle partijen die bij de uitvoering van het STP betrokken zijn enthousiast zijn over de mogelijkheden van het STP, lukt het in de praktijk niet om voor de meeste jongeren ook daadwerkelijk een STP te realiseren. Het adagium "STP tenzij" wordt door alle betrokkenen onderschreven, maar wordt in de praktijk niet behaald. Dit is volgens de inspectie een gemiste kans. Want de jongeren die wel een STP hebben afgerond, beschikken in ieder geval over een vaste woonplek en een zinvolle dagbesteding. Deze factoren vergroten de kans voor de jongeren op een succesvolle terugkeer in de maatschappij.

Het lage aantal afgeronde STP's heeft ook tot gevolg dat het STP inhoudelijk nog onvoldoende is uitgewerkt en dat de behaalde resultaten nog niet optimaal zijn. Hierdoor is het STP nog te weinig gericht op de vaardigheden die de jongere moet oefenen, dan wel aanleren om de binnen de JJI behaalde resultaten vast te houden. Ook geldt hierdoor dat STP-jongeren voor aanbieders van STP-programma's momenteel geen interessante doelgroep vormen om inhoudelijke programma's voor te ontwikkelen.

Omdat evaluaties van het STP niet structureel plaatsvinden, noch door de JJI noch door de (jeugd)-reclassering, is er onvoldoende zicht op de resultaten die jongeren daadwerkelijk met het STP behalen, anders dan het weten te behouden van de vereiste dagbesteding en woonplek, en het delictvrij blijven. Ook is er onvoldoende zicht op de resultaten die het STP jongeren op de langere termijn opleveren.

Bij afsluiting van STP's wordt nog onvoldoende overwogen hoe behaalde resultaten voor de jongeren in de toekomst kunnen worden vastgehouden. Jongeren maken veelal gebruik van het aanbod van vrijwillige nazorg door de ITB-er (vanuit de Work-Wise benadering) en krijgen soms nog verplichte jeugdreclasseringsbegeleiding. Het is echter niet zichtbaar op welke wijze deze begeleiding zich verhoudt tot de doelen en resultaten van het STP.

7.4. Eindoordeel

De inspectie is van mening dat op individueel vlak goede resultaten met het STP worden behaald. Wanneer STP's worden gerealiseerd bereiken jongeren concrete resultaten met betrekking tot wonen en werken of school. Momenteel nemen echter te weinig jongeren daadwerkelijk aan een STP deel. De inspectie is dan ook van oordeel dat de resultaten van de inzet van het instrument STP als middel om een betere terugkeer in de maatschappij te bevorderen, momenteel nog onvoldoende zijn.

Met betrekking tot de professionaliteit van het handelen is de inspectie van mening dat het handelen van de JJI's meer dan voldoende is. Zij zetten het instrument STP immers planmatig in, als onderdeel van het traject van gesloten behandeling naar open behandeling naar terugkeer in de maatschappij.

De realisatie van een STP hoort een gezamenlijke verantwoordelijkheid te zijn van de JJI, de (jeugd) reclassering en de Raad voor de Kinderbescherming. In de praktijk wordt door deze laatste twee partijen echter onvoldoende tot geen invulling aan deze wettelijke opdracht gegeven. De samenwerkende partijen spreken elkaar hier niet op aan, men accepteert van elkaar dat zaken niet gebeuren. De inspectie is dan ook van oordeel dat in de samenwerking nog onvoldoende professioneel wordt gehandeld omdat er geen gedeelde verantwoordelijkheid tot stand is gekomen.

Als gevolg hiervan is het gezamenlijk handelen van de verschillende betrokken partijen onvoldoende gericht op het (beoogde) resultaat van het STP, namelijk een succesvolle terugkeer in de maatschappij van de jongere en het voorkomen van recidive.

Hoofdstuk 8 Aanbevelingen

Zoals in een recent kabinetsstandpunt¹⁴ is aangegeven, is het in het kader van de resocialisatie van de jongere en de reïntegratie in de maatschappij van belang dat de begeleiding na strafrechtelijk verblijf in een JJI wordt voortgezet.

Omdat het STP een instrument is dat concreet invulling geeft aan deze begeleiding, is het van belang ervoor te zorgen dat het aantal STP's in de toekomst toeneemt. Dit is volgens de Inspectie jeugdzorg ook mogelijk, omdat zij in dit onderzoek heeft geconstateerd dat alle bij de uitvoering van het STP betrokkenen partijen enthousiast zijn over de mogelijkheden die het instrument STP biedt. Bovendien doen alle partijen momenteel veel moeite om het aantal STP's te doen toenemen. Ook de door Justitie in gang gezette ontwikkelingen rond nazorg in het kader van Jeugd terecht en Operatie Jong¹⁵ kunnen hieraan bijdragen. Om dit te realiseren moeten knelpunten die de realisatie van STP's belemmeren worden opgelost, zodat zowel jongeren met een PIJ-maatregel als detentiejongeren als standaard onderdeel van het strafrechtelijke traject een STP volgen. Hiertoe doet de Inspectie jeugdzorg de volgende aanbevelingen:

Aan de Minister van Justitie

- Draag zorg dat jongeren die een te kort strafrestant hebben om in aanmerking te komen voor een STP toch een STP kunnen volgen. Onderzoek hiertoe de mogelijkheid het STP ook als bijzondere voorwaarde na jeugddetentie op te leggen.
Zoek hierbij aansluiting bij het door u in gang gezette Project Nazorg.
- Verbeter de aansluiting tussen de strafrechtelijke keten en Bureau Jeugdzorg voor die jongeren die na afsluiting van een STP nog extra zorg nodig hebben.
 - Denk hierbij ook aan extra zorg voor LVG-jongeren en geestelijk gestoorde jongeren.
 - Benut hiervoor de positie van de jeugdreclassering. Deze is immers niet alleen door de wet aangewezen als individuele begeleider van het gehele strafrechttraject dat de jongere doorloopt, maar is ook onderdeel van Bureau Jeugdzorg.
- Bepaal of het nodig is dat zowel de jeugdreclassering als de volwassenenreclassering bij de begeleiding van de jongeren betrokken kunnen zijn. Overweeg vanuit bovenstaande gedachte te kiezen voor de jeugdreclassering. Dit moet wettelijk ook mogelijk zijn aangezien de Wet op de Jeugdzorg ook aan de jeugdreclassering de mogelijkheid biedt om jongeren tot 23 jaar te begeleiden.
- Schaf het 'duaal-casemanagement', waarbij jongeren gedurende hun STP door zowel de JJI als de (jeugd)reclassering worden begeleid, af.

¹⁴ Brief van de Staatssecretaris van Volksgezondheid, Welzijn en Sport, Den Haag, 4-11-05. Tweede kamer, vergaderjaar 2005-2006, 29 284, nr. 14.

¹⁵ Zie paragraaf 3.3.

- Bepaal of de casusregiefunctie van de Raad voor de Kinderbescherming noodzakelijk is. Zo ja, bepaal wat met deze functie wordt beoogd en geef aan welke taken daaraan gerelateerd zijn.
- Spreek zowel DJI als de JJI's en hun samenwerkingspartners aan op het invullen en uitvoeren van hun wettelijke taken en verantwoordelijkheden.
 - Spreek, samen met de staatssecretaris van VWS, de (jeugd)reclassering expliciet aan op het invullen en uitvoeren van haar wettelijke taak als regisseur van het STP.
 - Zorg dat partijen zich bewust inzetten voor een betere regionale spreiding. Spreek DJI aan op de informatievoorziening hierover, zodat zicht wordt verkregen op het aantal jongeren dat wel en niet regionaal geplaatst kan worden.
- Neem, in het kader van Operatie Jong, samen met de Minister van Onderwijs en de Minister van Sociale zaken knelpunten weg rond het realiseren van geschikte scholing en inkomen tijdens het STP.

Aan de Dienst Justitiële Inrichtingen

- Draag zorg voor een betere regionale spreiding door:
 - JJI's en haar samenwerkingspartners aan te spreken op het aanvragen van regionale overplaatsingen in het kader van STP's.
 - Knelpunten in kaart te brengen als blijkt dat regionale overplaatsingen praktisch niet realiseerbaar zijn.
 - In overleg met de JJI's oplossingen te bedenken voor het ontbreken van voldoende open plaatsen in het westen van het land.
- Zorg dat zicht op juiste aantallen beoogde en afgeronde STP's ontstaat zodat hieraan sturing gegeven kan gaan worden.
- Onderzoek de resultaten van het STP op langere termijn, door jongeren die een STP hebben afgerond te blijven volgen.

Aan de uitvoerende partijen

- Maak het STP een duidelijk onderdeel van het traject dat een jongere gedurende het verblijf in de JJI doorloopt, en stel bij binnenkomst van de jongere in de JJI vast hoe de jongere de JJI zou moeten verlaten, door:
 - Jongeren na het uitspreken van het vonnis of op het moment dat de voorbereiding van het STP concreet wordt over te plaatsen naar de regio waar zij naar terugkeren.
 - Concrete afspraken te maken over de invulling van ieders taken en verantwoordelijkheden en elkaar hier zo nodig op aan te spreken.
 - STP's structureel te evalueren, zodat meer zicht komt op de resultaten van STP's voor de jongeren en op succesfactoren en knelpunten.

Bijlagen

Bijlage 1 Samenvattingen van de 6 inrichtingsrapporten

A. Algemene conclusies

<p>JJI nr. 1</p> <p>Tijdens het onderzoek bleek een ieder enthousiast over het instrument STP. Alle partijen zijn er van overtuigd dat een dergelijk programma een bijdrage levert aan een verantwoorde terugkeer van de jongere in de maatschappij. Vanuit deze "drive" wordt, zowel in- als extern, stap voor stap inhoud gegeven aan de verdere ontwikkeling en invoering van het STP. Zo is deze JJI ten tijde van het inspectieonderzoek bezig om een aangescherpte werkwijze in het kader het STP te implementeren. In deze werkwijze wordt door de vroegtijdige inzet van een individuele trajectbegeleider (ITB-er) bewaakt dat een jongere een STP volgt 'tenzij'. Dit betekent dat het volgen van een STP de regel vormt en niet een uitzondering is. Grootste knelpunt is en blijft echter het geringe aantal jongeren dat in aanmerking komt voor instroming in een STP. Hierbij valt het de inspectie op dat het zicht op de totale populatie van jongeren uit deze regio bij alle betrokkenen ontbreekt. Dit betekent bijvoorbeeld dat geen goede inschatting te maken is van het potentieel aantal jongeren dat in aanmerking komt voor een STP.</p>	<p>JJI nr. 2</p> <p>Tijdens de gesprekken met medewerkers van deze JJI en externen bleek een ieder positief over het instrument STP. Alle betrokkenen zijn er van overtuigd dat een dergelijk programma een bijdrage levert aan een verantwoorde terugkeer van de jongere in de maatschappij. De JJI hanteert in de praktijk het uitgangspunt 'STP, tenzij'. Het streven is erop gericht om voor iedere jongere een STP traject te realiseren. Omdat deze JJI deelneemt aan het project Work-Wise is er binnen de inrichting ook voldoende menskracht om een STP voor te bereiden en uit te voeren. Grootste knelpunt hierbij is en blijft het geringe aantal detentie jongeren dat in aanmerking komt voor instroming in een STP. Hierbij valt het de inspectie op dat het zicht op de totale populatie (detentie- en PIJ-jongeren) van jongeren uit deze regio bij alle betrokkenen ontbreekt. Dit betekent bijvoorbeeld dat geen goede inschatting te maken is van het potentieel aantal jongeren dat in aanmerking komt voor een STP.</p>	<p>JJI nr. 3</p> <p>Het STP is één van de manieren waarop binnen de JJI jongeren aan het eind van hun straf of maatregel terug worden begeleid naar de maatschappij. Binnen deze JJI is er geen éénduidig beleid om te komen tot een structurele inzet van het STP. Binnen de gesprekken en interviews wordt ondermeer naar voren gebracht dat deze JJI geen voorstander is van het uitgangspunt: "STP, tenzij". De begeleiding van jongere in haar terugkeer naar de maatschappij is volgens de JJI maatwerk. Per jongere zal beoordeeld moeten worden welk traject er gevolgd gaat worden. Er zijn binnen deze JJI, een zeer gering aantal strafrechtelijke STP's gerealiseerd. Een direct gevolg van het lage aantal afgeronde STP's is dat er binnen de drie noordelijke provincies nog te weinig projecten erkend zijn om een bijdrage te leveren aan het STP.</p>
<p>JJI nr. 4</p> <p>Tijdens de gesprekken met medewerkers van deze JJI en met externen bleek een ieder positief over het instrument STP. Alle betrokkenen zijn er van overtuigd dat een dergelijk programma een bijdrage levert aan een verantwoorde terugkeer van de jongere in de maatschappij. De JJI hanteert in de praktijk het uitgangspunt 'STP, tenzij'. Het streven is erop gericht om voor iedere jongere een STP traject te realiseren. Een groot knelpunt hierbij is dat het moeilijker wordt om de jongeren een verloftraject te laten doorlopen dat hen goed voorbereid op het STP, omdat IJZ sinds enige tijd strengere eisen stelt. Het valt de inspectie op dat het zicht op de totale populatie (detentie- en PIJ-jongeren) van jongeren uit deze regio bij de betrokkenen ontbreekt. Dit betekent bijvoorbeeld dat geen goede inschatting te maken is van het potentieel aantal jongeren dat in aanmerking komt voor een STP.</p>	<p>JJI nr. 5</p> <p>Tijdens de gesprekken met medewerkers van deze JJI en externen bleek een ieder positief over het instrument STP. Alle betrokkenen zijn er van overtuigd dat een dergelijk programma een bijdrage levert aan een verantwoorde terugkeer van de jongere in de maatschappij. Het streven is erop gericht om voor iedere jongere een STP traject te realiseren. Deze JJI neemt deel aan het project Work-Wise. Hierdoor is er binnen de inrichting weliswaar meer menskracht om een STP voor te bereiden en uit te voeren, maar is het nog niet mogelijk om alle jongeren te begeleiden. Grootste knelpunt bij de uitvoering van STP is het geringe aantal detentiejongeren dat in aanmerking komt voor instroming in een STP. Hierbij valt het de inspectie op dat het zicht op de totale populatie (detentie- en PIJ-jongeren) uit de drie zuidelijke provincies bij alle betrokkenen ontbreekt. Dit betekent bijvoorbeeld dat geen goede inschatting te maken is van het potentieel aantal jongeren dat in aanmerking komt voor een STP.</p>	<p>JJI nr. 6</p> <p>Tijdens de gesprekken met medewerkers van de JJI en met externen bleek een ieder positief over het instrument STP. Alle betrokkenen zijn er van overtuigd dat een dergelijk programma een bijdrage levert aan een verantwoorde terugkeer van de jongere in de maatschappij, ook voor de doelgroep LVG-jongeren. De JJI hanteert in de praktijk het uitgangspunt 'STP, tenzij'. Het streven is erop gericht om voor iedere jongere een STP traject te realiseren. Het belangrijkste knelpunt voor de JJI is de doelgroep van LVG-jongeren. Het voorbereiden en begeleiden van STP's voor LVG-jongeren is (nog) moeilijker en arbeidsintensiever dan voor niet- LVG jongeren. Bovendien is deelname aan een STP niet eenvoudig voor deze jongeren en vraagt het veel en soms teveel van ze.</p>

B. Professionaliteit van handelen

JJI nr. 1	JJI nr. 2	JJI nr. 3
<p>De JJI zet het STP planmatig in als onderdeel van de fasering van gesloten naar open behandeling naar terugkeer in de maatschappij. In hoeverre de eerder in de behandeling gesignaleerde problemen of ontwikkelingen van jongeren van invloed zijn op de inhoud van het STP geeft deze JJI niet aan. Hierdoor is het begeleidingsproces onvoldoende transparant en navolgbaar. Bij de uitvoering van de individuele STP's zijn de JJI, de (jeugd)-reclassering en de programma-uitvoerder betrokken. Over deze samenwerking is iedereen tevreden omdat per individuele casus de lijnen tussen de betrokkenen kort zijn. In randvoorwaardelijke sfeer blijkt er echter nog onduidelijkheid te zijn over de verdeling en afstemming van verantwoordelijkheden en taken tussen de ketenpartners. Zo is de rol en positie van de Raad voor de Kinderbescherming voor de uitvoerende organisaties niet zichtbaar en onduidelijk.</p>	<p>De JJI zet het STP planmatig in als onderdeel van de fasering van gesloten naar open behandeling naar terugkeer in de maatschappij. In hoeverre de ontwikkeling en mogelijkheden van de jongere, zoals deze op het moment van de STP-aanvraag bekend zijn, van invloed zijn op de inhoud van het STP wordt niet aangegeven, hierdoor is het begeleidingsproces onvoldoende transparant en navolgbaar. Bij de uitvoering van de individuele STP's zijn de JJI, de (jeugd)-reclassering en soms de programma-uitvoerder betrokken. Over deze samenwerking is iedereen tevreden omdat per individuele casus afspraken gemaakt worden. In randvoorwaardelijke sfeer blijkt er echter nog onduidelijkheid te zijn over de verdeling en afstemming van verantwoordelijkheden en taken tussen de ketenpartners. Zo is de rol en positie van de Raad voor de Kinderbescherming voor de uitvoerende organisaties niet zichtbaar en geeft de Raad voor de Kinderbescherming geen invulling aan de casusregiefunctie. Ook blijkt het aanbod van de programma-aanbieder onvoldoende bruikbaar binnen het STP.</p>	<p>Door de JJI en haar ketenpartners wordt het STP niet op een planmatige manier ingezet. Hierdoor is ook niet inzichtelijk of het begeleidingsproces doelgericht, transparant en navolgbaar in zijn stappen is. Ook blijkt dat de betrokken partners nog te weinig inzicht en kennis hebben van de (on)mogelijkheden bij het inzetten van het STP. De onderlinge samenwerking en afstemming tussen de JJI en haar ketenpartners zal en kan verbeterd worden.</p>
<p>JJI nr. 4</p> <p>De JJI zet het STP planmatig in als onderdeel van de geleidelijke overgang van geslotenheid naar terugkeer in de maatschappij. In hoeverre de ontwikkeling en mogelijkheden van de jongere, zoals deze op het moment van de STP-aanvraag bekend zijn, van invloed zijn op de inhoud van het STP wordt niet aangegeven. Hierdoor is het begeleidingsproces niet doelgericht en onvoldoende transparant en navolgbaar. Bij de uitvoering van de individuele STP's zijn de JJI, de (jeugd)-reclassering en soms de programma-uitvoerder betrokken. Over deze samenwerking is men zelf tevreden omdat per individuele casus afspraken worden gemaakt. In randvoorwaardelijke sfeer blijkt er echter nog onduidelijkheid te zijn over de verdeling en afstemming van verantwoordelijkheden en taken tussen de ketenpartners. Zo is de rol en positie van de Raad voor de Kinderbescherming voor de uitvoerende organisaties niet zichtbaar en geeft de Raad voor de Kinderbescherming geen invulling aan de casusregiefunctie. Ook worden afspraken over wie verantwoordelijk is</p>	<p>JJI nr. 5</p> <p>De JJI zet het STP planmatig in als onderdeel van de fasering van gesloten naar open behandeling naar terugkeer in de maatschappij. De wijze waarop hierbij controle en toezicht op de jongere gehouden wordt is niet structureel ingebed. In hoeverre de ontwikkeling en mogelijkheden van de jongere, zoals deze op het moment van de STP-aanvraag bekend zijn, van invloed zijn op de inhoud van het STP wordt niet aangegeven. Hierdoor is het begeleidingsproces niet doelgericht en onvoldoende transparant en navolgbaar. Bij de uitvoering van de individuele STP's zijn de JJI, de (jeugd)-reclassering en soms de programma-uitvoerder betrokken. Over deze samenwerking is iedereen tevreden omdat per individuele casus afspraken gemaakt worden. In randvoorwaardelijke sfeer blijkt er echter nog onduidelijkheid te zijn over de verdeling en afstemming van verantwoordelijkheden en taken tussen de ketenpartners. Zo word de rol en positie van de Raad voor de Kinderbescherming door geen van de betrokken partijen ingevuld. Ook wordt van het aanbod van de</p>	<p>JJI nr. 6</p> <p>Door de JJI en haar ketenpartners wordt het STP planmatig ingezet om een geleidelijke overgang van geslotenheid naar terugkeer in de maatschappij te realiseren. De wijze waarop hierbij controle en toezicht op de jongere gehouden wordt is niet structureel ingevuld. In hoeverre de ontwikkeling en mogelijkheden van de jongere, zoals deze op het moment van de STP-aanvraag bekend zijn, van invloed zijn op de inhoud van het STP wordt niet aangegeven, hierdoor is het begeleidingsproces onvoldoende doelgericht en navolgbaar in zijn stappen. In randvoorwaardelijke sfeer blijkt er nog onduidelijkheid te zijn over de verdeling en afstemming van verantwoordelijkheden en taken tussen de JJI en de (jeugd)-reclassering. Ook worden afspraken over wie verantwoordelijk is voor welke taken rondom de begeleiding van jongeren niet standaard vastgelegd. Tevens is de rol en positie van de Raad voor de Kinderbescherming voor de uitvoerende organisaties niet zichtbaar en geeft de Raad voor de Kinderbescherming geen invulling aan de casusregiefunctie.</p>

voor welke taken rondom de begeleiding van jongeren niet standaard vastgelegd.	programma-aanbieder weinig gebruik gemaakt.	
--	---	--

C. Resultaat van het handelen voor de ontwikkeling van de jongere

JJI nr. 1	JJI nr. 2	JJI nr. 3
<p>Het beoogde resultaat van het STP is dat de jongere voorbereid wordt op een goede terugkeer in de maatschappij. De JJI en haar ketenpartners besteden bij het STP structureel aandacht aan de meeste leefgebieden die van belang zijn voor de ontwikkeling van jongeren. Zo zorgen zij dat de jongere bij aanvang van het STP een geschikte woonplek, dagbesteding en twee uur per week een vrijetijdsbesteding heeft. De begeleiding tijdens het STP is gericht op het behouden en nakomen van afspraken over bijvoorbeeld werk of wonen, en niet op het aanleren van vaardigheden (competenties) op basis waarvan een jongere verantwoord kan terugkeren in de maatschappij. Ook aan de omgang met de familie van de jongeren of het opbouwen en onderhouden van een sociaal netwerk besteden de begeleiders geen structurele aandacht. Daardoor beoordelen zij bij afsluiting het programma als geslaagd als de jongere de woonplek, dagbesteding en vrijetijdsbesteding heeft kunnen behouden, terwijl onduidelijk blijft wat de jongere geleerd heeft en vast moet houden aan vaardigheden om de verworvenheden te bestendigen. Nazorg na afloop van het STP is niet structureel ingebed.</p>	<p>Het beoogde resultaat van het STP is dat de jongere voorbereid wordt op een goede terugkeer in de maatschappij. De JJI en haar ketenpartners besteden bij het STP structureel aandacht aan de meeste leefgebieden die van belang zijn voor de ontwikkeling van jongeren. Zo zorgt de inrichting ervoor dat de jongere bij aanvang van het STP een geschikte woonplek, dagbesteding en twee uur per week een vrijetijdsbesteding heeft. De begeleiding tijdens het STP is gericht op het behouden en nakomen van afspraken over bijvoorbeeld werk of wonen, en niet op het aanleren van vaardigheden (competenties) op basis waarvan een jongere verantwoord kan terugkeren in de maatschappij. Ook aan de omgang met de familie van de jongeren of het opbouwen en onderhouden van een sociaal netwerk besteden de medewerkers geen structurele aandacht. Daardoor wordt bij afsluiting het programma als geslaagd beoordeeld als de jongere de woonplek, dagbesteding en vrijetijdsbesteding heeft kunnen behouden, terwijl onduidelijk blijft wat de jongere geleerd heeft en vast moet houden aan vaardigheden om de verworvenheden te bestendigen. Nazorg is alleen vrijwillig mogelijk. In de praktijk maken de meeste jongeren van dit aanbod gebruik.</p>	<p>Door het geringe aantal uitgevoerde strafrechtelijke STP heeft de inspectie geen volledig beeld gekregen van de resultaten van het handelen voor de ontwikkeling van de jongere. Het onderzoek maakt wel duidelijk dat de JJI en betrokken ketenpartners geen zicht hebben op de resultaten voor de jongere als deze zijn STP heeft afgerond. Ook wordt geen structurele aandacht besteed aan de rol en positie van de ouder tijdens het STP. De nazorg voor de jongere is nog niet structureel georganiseerd, als het niet bij vonnis is opgelegd.</p>
JJI nr. 4	JJI nr. 5	JJI nr. 6
<p>Het beoogde resultaat van het STP is dat de jongere voorbereid wordt op een goede terugkeer in de maatschappij. De JJI en haar ketenpartners besteden bij het STP structureel aandacht aan de meeste leefgebieden die van belang zijn voor de ontwikkeling van jongeren. Zo zorgt de inrichting ervoor dat de jongere bij aanvang van het STP een geschikte woonplek, dagbesteding en twee uur per week een vrijetijdsbesteding heeft. De begeleiding tijdens het STP is gericht op het behouden en nakomen van afspraken over bijvoorbeeld werk of wonen, en niet op het aanleren van vaardigheden (competenties) op basis waarvan een jongere verantwoord kan terugkeren in de maatschappij. Ook aan de omgang met de familie van de jongeren of het opbouwen en onderhouden van een sociaal netwerk besteden de JJI en haar ketenpartners minder structurele aandacht. Daardoor wordt bij afsluiting het programma als geslaagd beoordeeld als de jongere de woonplek, dagbesteding en vrijetijdsbesteding heeft kunnen behouden, terwijl onduidelijk blijft wat de jongere geleerd heeft en vast moet houden aan vaardigheden om de verworvenheden te bestendigen. De meeste jongeren ontvangen na afloop van het STP vrijwillige nazorg van de JJI. Nazorg is echter niet structureel ingebed.</p>	<p>Het beoogde resultaat van het STP is dat de jongere voorbereid wordt op een goede terugkeer in de maatschappij. De JJI en haar ketenpartners besteden bij het STP structureel aandacht aan de meeste leefgebieden die van belang zijn voor de ontwikkeling van jongeren. Zo zorgt de inrichting ervoor dat de jongere bij aanvang van het STP een geschikte woonplek, dagbesteding en twee uur per week een vrijetijdsbesteding heeft. De begeleiding tijdens het STP is gericht op het behouden en nakomen van afspraken over bijvoorbeeld werk of wonen, en niet op het aanleren van vaardigheden (competenties) op basis waarvan een jongere verantwoord kan terugkeren in de maatschappij. Ook aan de omgang met de familie van de jongeren of het opbouwen en onderhouden van een sociaal netwerk besteedt de JJI geen structurele aandacht. Daardoor wordt bij afsluiting het programma als geslaagd beoordeeld als de jongere de woonplek, dagbesteding en vrijetijdsbesteding heeft kunnen behouden, terwijl onduidelijk blijft wat de jongere geleerd heeft en vast moet houden aan vaardigheden om de verworvenheden te bestendigen. Nazorg na afloop van het STP is niet structureel ingebed.</p>	<p>Het beoogde resultaat van het STP is dat de jongere voorbereid wordt op een goede terugkeer in de maatschappij. De JJI en haar ketenpartners besteden bij het STP structureel aandacht aan de meeste leefgebieden die van belang zijn voor de ontwikkeling van jongeren. De begeleiding hierbij is gericht op het behouden en na komen van afspraken over bijvoorbeeld werk of wonen en niet op het aanleren van vaardigheden (competenties) op basis waarvan een jongere verantwoord kan terugkeren in de maatschappij. De JJI besteedt structureel aandacht aan de positie van de ouders in relatie tot de ontwikkeling van de jongere. Aan het sociaal netwerk wordt minder aandacht besteed. Bij afsluiting van het STP wordt het STP als geslaagd beoordeeld als de jongere een woonplek, school of werk en een vrijetijdsbesteding heeft kunnen behouden. Onduidelijk blijft echter wat de jongere geleerd heeft en vast moet houden om de verworvenheden te bestendigen. Nazorg is alleen vrijwillig mogelijk. In de praktijk maken de meeste jongeren van dit aanbod gebruik.</p>

Bijlage 2 Uitgewerkte vraagstelling praktijkonderzoek.

Het praktijkonderzoek bij de JJI's richt zich op de instroom en uitvoering van STP's. Hierbij wil de inspectie zicht krijgen op de doelgerichtheid van de STP-programma's en op de samenwerking tussen de bij STP betrokken partijen.

Met betrekking tot *de instroom* van jongeren in STP's heeft de inspectie de volgende vragen geformuleerd:

- 1a Op basis waarvan wordt bepaald of een jongere in aanmerking komt voor een STP en hoe wordt vervolgens bewaakt of de jongere daadwerkelijk aan een STP deelneemt?
- 1b Hoe verloopt de samenwerking tussen de bij STP's betrokken partijen rondom de instroom van jongeren in STP's?
- 1c Welke factoren dragen bij aan het slagen van de instroom van jongeren in STP's?
- 1d Welke knelpunten worden ervaren bij de instroom van jongeren in STP's?

Met betrekking tot *de uitvoering van het begeleidingsproces* van STP's kijkt de inspectie naar het handelen van de bij de uitvoering van het STP betrokken JJI, de jeugdreclasseringafdeling van Bureau Jeugdzorg, de volwassenenreclassering en programma-aanbieders van het STP. Hiertoe heeft de inspectie de volgende vragen geformuleerd:

- 2a Worden STP's planmatig, doelgericht en resultaatgericht¹⁶ ingezet?
- 2b Voldoen de met STP's behaalde resultaten voor de jongeren aan de vooraf gestelde doelen?
- 2c Hoe verloopt de samenwerking tussen de bij de uitvoering van STP's betrokken partijen?
- 2s Welke factoren dragen bij aan het slagen van de uitvoering van STP's?
- 2e Welke knelpunten worden ervaren bij de uitvoering van STP's?

¹⁶ Met 'het resultaat voor de jeugdigen' bedoelt de inspectie resultaten ten aanzien van verschillende leefgebieden die van belang zijn voor de ontwikkeling van jeugdigen (vaste woonplek, school of werk en een zinvolle vrijetijdsbesteding/ sociaal netwerk).

Bijlage 3 Overzicht van geraadpleegde informatiebronnen

A. Wetten/regelingen

- Wet op de Jeugdzorg (Wjz), Staatsblad 306, jaargang 2004. 22 april 2004
- Handboek Rechtspositie Jongeren in Justitiële Jeugdinrichtingen 2001/2002 SDU, met:
 - Beginselenwet justitiële jeugdinrichtingen, versie van 2 november 2000 + Memorie van toelichting
 - Reglement justitiële jeugdinrichtingen
- Wetboek van strafrecht
- Toegang tot de Beginselenwet justitiële jeugdinrichtingen. Ton Liefwaard Kinderstudies ACK
- Aanvraagprocedure STP/Proefverlof DJI oktober 2001

B. Protocollen en convenanten

- Landelijk kader informatieoverdracht Raad, JJI en JR. mei 2005
- Landelijk toetsingskader voor de regionale samenwerkingsafspraken tussen BJZ en de Raad. november 2004
- protocol afspraken JJI's en SRN in het kader van de STP en Proefverlof. maart 2003
- werkbeschrijving voorbereiding/uitvoering STP/proefverlof PIJ - taken SRN. mei 2004. Uit handboek reclassering
- convenant landelijk kader voor de nazorg. Augustus 2000. En concept memo landelijk kader m.b.t. de regie bij detentie/STP/nazorg. september 2004

C. Artikelen etc.

- Brief van de Staatssecretaris van Volksgezondheid, Welzijn en Sport, Den Haag, 4-11-05. Tweede kamer, vergaderjaar 2005-2006, 29 284, nr. 14.
- Kansen in de keten. Een gemeenschappelijk referentiekader voor de justitiële jeugdinrichtingen. L. Boendermaker en T. van Yperen. NIZW Jeugd in opdracht van DJI. maart 2003
- Jeugdreclassering in de praktijk. M. Kruissink. C. Verwers. WODC 2002
- Rechten in justitiële jeugdinrichtingen. Evaluatie Beginselenwet justitiële jeugdinrichtingen. Dr. mr. M.R. Bruning e.a. Amsterdams Centrum voor Kinderstudies ACK VU Amsterdam
- Inspectie voor de Sanctietoepassing. Inspectiejaarplan 2005. maart 2005
- Brochures Dienst Justitiële Inrichtingen inzake JJI's
- Brochures Jeugdreclassering
- Factsheet RISC, Recidive Inschattings Schalen
- Normen 2000, versie 2 Raad voor de Kinderbescherming
- Verslagen van regionale bijeenkomsten contactpersonen STP

- Projectplan nazorg versie juni 2005
- Websites van het Ministerie van Justitie (www.justitie.nl), Dienst Justitiële Inrichtingen van Justitie (www.dji.nl), Justitiële jeugdinrichtingen zelf en Work-Wise (www.work-wise.nl)

D. Personen

Er zijn gesprekken gevoerd met:

- Medewerkers van beleidsdirectie DJJ van Justitie
- Medewerkers van de Dienst Justitiële Inrichtingen (DJI), Sectordirectie JJI.
- De Inspectie voor de Sanctietoepassing
- Nederlands Studiecentrum Criminaliteit en Rechtshandhaving (NSCR)
- Maatschappelijk Ondernemersgroep (MO-groep)
- Reclassering Nederland
- Landelijk Bureau van de Raad voor de Kinderbescherming

E. Praktijkonderzoek bij 6 justitiële jeugdinrichtingen

Er zijn gesprekken gevoerd met:

- 21 medewerkers van 6 justitiële jeugdinrichtingen, 6 medewerkers van de jeugdreclassering, 4 medewerkers van de volwassenenreclassering, 6 medewerkers van STP- programma-aanbieders, 9 regiomedewerkers van de Raad voor de Kinderbescherming en 4 jongeren.

Dossieronderzoek:

- De inspectie heeft per inrichting vijf dossiers geanalyseerd van jongeren die voldoen aan de formele eisen om aan een STP te kunnen deelnemen. Tevens heeft de inspectie vijf dossiers onderzocht van jongeren die recent een STP hebben voltooid.
- In de dossiers van de afgeronde STP-plaatsingen heeft de inspectie de aanwezige verslagen van exitgesprekken en follow-up gesprekken geanalyseerd om een beeld te verkrijgen van de mening van de jongeren over (het resultaat van) de STP's.

Bijlage 4 Toetsingskader

Om de aangetroffen situatie te kunnen beoordelen heeft de inspectie een toetsingskader opgesteld op basis van de van toepassing zijnde wet- en regelgeving en op basis van door betrokken partijen gehanteerde protocollen en reglementen.

Het toetsingskader voor het onderzoek is gebaseerd op de Beginselenwet Justitiële Jeugd Inrichtingen, de procedurebeschrijving STP/ Proefverlof¹⁷, van de DJI en landelijke protocollen van de betrokken ketenpartners (JJI's, RvdK, MO-groep en RN).

Op basis van deze wetgeving zijn door de Inspectie jeugdzorg normen vastgesteld aan de hand waarvan de aangetroffen situatie beoordeeld wordt. Dit levert per aandachtsgebied het volgende toetsingskader op:

Professionaliteit van het handelen

Toetsingskader

De inspectie verwacht in de praktijk het volgende aan te treffen:

- Het dossier bevat een op schrift gesteld STP plan bij aanvang van het STP, dat voldoet aan de eisen uit de aanvraagprocedure STP/ Proefverlof;
- Het STP plan bevat een beschrijving van de wijze waarop het programma een bijdrage levert aan een geslaagde terugkeer van de jongere in de samenleving;
- Het STP plan bevat concrete doelen gericht op: school en werk, (het vinden van) een vaste woonplek, en een zinvolle vrijetijdsbesteding en een sociaal netwerk;
- Het STP plan wordt ter advisering aan de RvdK voorgelegd;
- Het dossier bevat evaluaties (inclusief een eindevaluatie) van de mate waarin de doelen m.b.t. school en werk, een vaste woonplek, en een zinvolle vrijetijdsbesteding en een sociaal netwerk zijn behaald;
- In het STP plan zijn afspraken zichtbaar tussen de betrokken instellingen;
- In het dossier is een besluit zichtbaar over het al dan niet voortzetten van begeleiding in de vorm van vrijwillige nazorg;
- Indien er sprake is van nazorg zijn in het dossier afspraken zichtbaar tussen de betrokken partijen over de nazorg.

Gebaseerd op:

- BJJ: Artikelen 3, 20,21, 26 lid 3, 27 lid 3
- RJJ: Artikelen 2, 42, + Hoofdstuk 2 pagina's: 13, 21
- Reglement Erkenning Scholings- en Trainings Programma: artikel 5
- Aanvraagprocedure STP/Proefverlof: pagina's 7, 8, 9, 13-18, 25-36

¹⁷ Daar waar in het vervolg gesproken wordt over 'STP' wordt tevens 'Proefverlof' bedoeld.

- Landelijk toetsingskader voor de regionale samenwerkingsafspraken tussen BJZ (JR) en de Raad: pagina's: 18:2.1, 18 & p.19: 3.1, 3.2
- Landelijk Convenant Nazorg

Beoordelingskader

Bij de beoordeling besteedt de inspectie aandacht aan de *professionaliteit van het handelen* van de instellingen. De inspectie geeft op dit aspect een positief oordeel over de aangetroffen situatie als:

- Het begeleidingsproces van het STP doelgericht is;
- Het begeleidingsproces van het STP planmatig is;
- Het begeleidingsproces van het STP transparant en navolgbaar in zijn stappen is, zowel naar inhoud, volgorde, beoogd resultaat als naar meetmomenten, besluitvorming, afstemming, communicatie en inzet deskundigen;
- Het begeleidingsproces van het STP (bij)gestuurd wordt op basis van concrete informatie die tijdens de uitvoering van het STP ter beschikking komt.

Het resultaat voor ontwikkeling van de jeugdige:

Toetsingskader

Hiertoe verwacht de inspectie in de praktijk het volgende aan te treffen:

Bij Instroom/ beslissing over deelname:

- Bij plaatsing in een JJI is in het verblijfsplan van jeugdigen met een strafrestant van langer dan drie maanden en in het behandelplan van jeugdige met een PIJ opgenomen of de jeugdige in principe deel gaat nemen aan een STP;
- Indien een jeugdige een verzoekschrift heeft ingediend tot deelname aan een STP, is dit verzoek onderbouwd gehonoreerd, dan wel onderbouwd afgewezen;
- In het aanvraagformulier voor het STP is zichtbaar dat de selectiefunctionaris de volgende aspecten hanteert bij zijn beslissing:
 - Het gedrag van de jeugdige en zijn/haar motivatie;
 - De mate waarin de jeugdige tijdens zijn deelname in staat kan worden geacht de met grotere vrijheden gepaard gaande verantwoordelijkheid te dragen;
 - De geschiktheid van de jeugdige voor een bepaald STP;
- Bij deelname aan een STP wordt als uitgangspunt gehanteerd dat deze zo veel mogelijk plaatsvindt in de regio waar de deelnemer woonachtig is dan wel gaat wonen;
- Het dossier bevat de door de Raad gesignaleerde problematiek;
- Zichtbaar is dat de directeur van de JJI heeft overlegd met de jeugdige en de ouders alvorens hij zijn voordracht heeft gedaan;
- Het dossier bevat een motivatie van de jeugdige om aan het STP deel te nemen;
- Het dossier bevat een schriftelijke bereidverklaring van de jeugdige;

- Het STP plan is ondertekend door de jeugdige.

Bij afronding STP:

- Zichtbaar is dat de in het STP plan benoemde doelen zijn gerealiseerd;
- Zichtbaar is dat er resultaten zijn gerealiseerd m.b.t. school of werk, een vaste woonplek, en een zinvolle vrijetijdsbesteding en een sociaal netwerk;
- Het dossier bevat een verslag van het exitgesprek met de jeugdige.

Gebaseerd op:

- BJJ: Artikelen 19, 20, 21
- RJJ: Artikelen 8-10, 42, 44, 45
- Aanvraagprocedure STP/Proefverlof: pagina's 11, 13-18, 25-36
- Landelijk toetsingskader voor de regionale samenwerkingsafspraken tussen BJZ (JR) en de Raad: pagina's: 18:2.1, 18:2.3

Beoordelingskader

Het beoogde resultaat van het STP is dat de jeugdige voorbereid wordt op een goede terugkeer in de maatschappij. Om het beoogde resultaat van de STP's voor de jeugdigen te beoordelen, verwacht de inspectie dat de STP's gericht zijn op de ontwikkeling van de jeugdigen. Bij de beoordeling hiervan kijkt de inspectie naar de wijze waarop bij (de inzet van) het STP aandacht besteed wordt aan de verschillende leefgebieden die van belang zijn voor de *ontwikkeling van jeugdigen* (vaste woonplek, school of werk en een zinvolle vrijetijdsbesteding/ sociaal netwerk).

De inspectie geeft op dit aspect een positief oordeel over de aangetroffen situatie als zichtbaar is dat de jeugdige resultaat heeft bereikt op de verschillende leefgebieden. Voor de inspectie is dit zichtbaar als:

- de uitgangspositie (probleemstelling/ diagnosestelling) van de jeugdige leidend is voor de inzet van het STP;
- de inzet van het STP gerelateerd is aan het gewenste perspectief voor de jeugdige m.b.t. woonplek, dagbesteding en vrije tijd en sociaal netwerk;
- het STP gericht is op de ontwikkeling van de jeugdige op de verschillende leefgebieden;
- het behaalde resultaat voor de jeugdige van de STP aangegeven is;
- bij afsluiting van het STP overwogen wordt hoe het behaalde resultaat voor de jeugdige vastgehouden kan worden (nazorg).